

המזיפה

ערוזן שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתיימרה על המצפה

כאוסטריא אונגריין:	לשנה
7.00	חצי שנה
3.50	לרבע
1.75	

כאישכנו:	לשנה
8.00	ביתר הארצות
9.50	לשנה 9 כתרין — פראנק.

"רמת המצפה"
בכנסת עתה בגליון עצמו, הגדולה עתה משהיה
וכפול הסר ספרותי יותר מאשר עד כה.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גדל השטח.
ברכת שנים 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
זו או זו בראש הגליון שני כתרין.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי גם שם
מקום בית הדאר הקודם.
קאנטא שלפאסטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית הספרות ולארטיסטיסטרציה
„HAMICPE“ Kraków,
(כחוג לארץ להוסיף: Oesterreich)
בע"פ: רחוב סעבאסטיאןא 32

Kraków, 9 Grudnia 1910.

גליון מו.

קראקא, ח' כסלו פ' יוצא התרע"א.

העכורה אין האידיאליזמוס סוכל, לא נמשכו הימים
והתמרטו אברות ההתאצלות ועודם באכס סמרד יבשו
פרחיה הכהולים של הרומנטיקה האסימילטורית. הרגשות
הטבעיים יכולים להרדם, להדהם לזמן מה, אבל נמנע
אשר ימחקו בבת אחת מעל פני האדמה. קל מהרה
התפכחו עמי המערב ופקחו עיניהם לראות, כמו שאומר
ריכרד ווגנר, כי ענין אחר הוא להאכס בעד הרעיון
של שווי יהודים בעיון ושוב ענין אחר, לראות את
היהודים הזרים הממשיים נחשבים בעולם העשיה לאישים
ישום של הלאומים הארופאים. מעט קט אחרי הנצחון
המדומה של ההשתנות התעוררה הכרתם הצבורית
של עמי המערב, והיהודים נדחו הלאה בתור זרים
ונכזבו מודשי לכבם של המתבוללים, הזיונות גיל,
שטפחו וחכבו ולמפם נדפו בענין בקר. אחרי כל היגיעה
לכטל את היהדות ולהדמות להנכרים לא הרויחה
ההתאחות מאומה, ונכיא המטיעה הזכרה לתלות במפח
נפש את כנורם על צרבים ולנפיץ את עוגבם על סלעי
אי-תודה. להבל תס כחם.

אל כל מקום במערב ישנסקור שמה תשוף עינונו,
ישחמיעה בתור תנועה מעשית פשטה את הרגל.
באשכנו שורר אצל כל העם איזה רגש של דחיה, של
אי-רצון עמוק נגד היהודים. אף אצל אלו, שאינם
ישונאים את מהות ישראל בפ"ע, שולמת ההברה,

להורות אותנו, כי סלף ברוח הוא, לאחד את כנסת
ישראל עם איזו לאומיות זרה, כי לא תעלה לתמורת
לשון לשרש את הכרת ההבדל, הנמועה בלב הנכרים
נגדנו ולהתיך יהודים וזגרים לגוף לאומי אחד, בעל
נישמה צבורית משותפת.

היהודים בארצות המערב התנכרו זה דורות אחרים
לעמם, השכיהו את כל מסורתם, אמצו את כל כחם
לעקור את בל קו של יחידות יהודית, פנו ערף
לתרבותם, לרוחם ונטרו שדמות זרים. ואיזה שכר נטלו
הללו? בהרגע הראשון, בשעה שישלמה ההתלחכות
המדעימה של התקדמות והשתחררות, נדמה שה"חיה"
ישבאדם כבר מנוצחת, שלמון הרעיונות והאידיאלים
מניע לידי כך, שהבדלי העמים חולפים וריבי לאומים כחים
כבעותי לילה. בשעה זו גם הגלמוד הנצחי נתקבל
כאח והבר לאומי שוה. אז יכול להודמן, אשר גבריא
ריסר נבחר לממלא מקומו של הנשיא בבית הצירים
בפרנקפורט (תר"ח) ואדוורד סימסון לנשיאו של בית
עם בארפורט (תר"י). אז היה אפשר, אשר יהודי,
וינטרשטיין, יתמנה כאוסטריה למיניסטרו, אשר בצרפת
יעלה יהודי למדרגת גנרל של דיוויזיון (למבר Lambert)
ואף למשרת גנרל-גוברנמור של אינדוכינה (ביהור
Bihour).

את נגיעתה הנסה והנאלחה של המציאות

כמוצאי שבת (10 דצמבר) תהיה באולם החברה
ה"שחר" (רחוב סטאראווישלנא 44) בשעה 7 1/2 בערב
אספת "העבריה הראקאית"

על הסדר:

- א. יסוד סניף "הסתדרות לשפה ולתרבות העברית"
 - ב. כללי עבודתנו וסדרה.
 - ג. בחירת ועד מקומי וגלילי.
- כל הוכבי שפתנו ינוקשו לחשתתף באספה הזאת.

יעקב וויינברויב
מאורשים
פרעמישלאני
בחי מרחשון תרע"א

לישאלת ההתבוללות.

הישקפו עיונית מיוסדת על ראיות היסטוריות,
על השואות והקשים אתנוגרפיים, מראה לנו, שקצרה
יד התבוללות לשונית, לחלין את היהודים מן בדידותם
הזרה בתוך האומות. את המשפט הזה מאשר גם
המציאות הפשוטה. גם הנסיזן הנובע מן החיים מספיק

הוא לא אמר עוד נואש ועישה מה שעשו כל
בני אמותנו. נסע והלך משם לכאן ומתתם לשם,
מהעירה הסמוכה להעיר הגדולה, מאדון זה לפקיד זה
הצר-ומיהודי זה לאדון אחר. את בקשתו חזק באמצעים
שונים. הראה את מתנת ידו הרחבה, אים על האדונים,
שאם לא ימכאו בקשתו הצודקת ינוע הוא ובני-ביתו
ברעב לעיני כל, והם יראו או חמלו — הבטיחו לה
נתנו לו תקוה, הגבילו זמן.

כבר עבר המועד. המשתדלים מגמגמים חצאי
מלים, הן ולא ורפיא בידם ועד השנה החדשה עוד
שבועות אחרים והוא — יחזור אחרי משלח-יד כחתן
היורד מעל שלהן חותנו. לחתן יש נדף, אינו מטופל
ויוכל לנסות באופנים שונים — והוא?
רוב ימינו בלה במחיה ההיא. לפרנסה אחרת
אינו מסוגל, גם אמצעים יחסו לו, את ביתו נחלת
אבותיו העמיד באפותיקה להמלוה, אשר הלוח לו
להוצאות ולהשתדלות בהישגת רשות-המזיגה הוצג
ככלי דיק...

ובשנה החדשה יעזוב את ביתו ומחיתו ללכת
כאשר ישארו הרוח...

... לאן?... ובמה?...
הישאלה הוא אף שהציקתו זה כבר, נדמתה לו
חדשה ויאוש נורא תוקפו ומבלבל את חושיו ורעיון
מישונה מתרוצץ במחש. לסור מהדרך המוכך לביתו,
למפס על ערמות הישגים הנצברים על הישדות, לרלב,
למפץ על החרים ועל הנבעות עד תום כחותיו עד
אשר יפול עיף ויגע, ישכב כאבן דומם והשלג יכסהו...
— חיימיקה! ביום כזה הלכת העירה?

הדברים האלה, אשר יצאו מפי אכר, שבא
לקראתה, הפריעו בעד מהלך רעיונותיו הקודמים.
— האבר הזה מרמה — יחשב בלבו — כי הלכתי
בענין מסחרי, לו ידע האבר מטרת הליכתי ביום כזה

מטה לחמו, ישחום כאן ומחר מי יודע... והרהורים
ומחשבות עולים ויורדים. במחו ומתרבוים לדאגה אהת,
— עוד שבועות מספר והוא — יצא מהמזיגה...
יצא לצמיתות... לאן? ובמה?...

או בימים הטובים התגעגע לחיי עירוני ובכל
ישעת הנשר גלה דעתו, שמאם בחיי כפרי ובמחיה כזו,
המכריחה את בעליה לסכול מהערלים השכורים
ומשוככותם, אשר לא יתנו מנוחה גם כלילה, בחטמו
תפלתו בזוית ינבל איזה ישכור פיו ויבלבל את תפלתו.
בשבת יעלה תאוה בלב איזה ערל, לשכת סמוך לשלחן
ולמעום טעם המוציא ובשכר זה הוא רוצה להדליק את
בלי-מגטרותו דוקא בנרות של שבת, והויץ מהמעשים
היומיים, שנעשו להרגלים, אשר הישכיתו מנוחתה ארעו
מקרים היוצאים מגדר הרגיל, מקרים שהיה כפשע בינו
ובין המות, רציחות כביתו, הזיקות... משפטים ועוד צרות
ופגעים רבים, אשר מררו חייו והיי אנשי ביתו, והוא
נשא וסבל הכל, מוכרח היה למפסל במחיה זו ולא
לישפור את המים הדלוחים בעת אשר מים חיים אין
עוד מן המוכן.

וכשישמע מדברים על-אדות החוק ישל ישני
רשות המזיגה ויש סכרא, שיאברו המזיגים הישנים את
זכותם, שחק לדברים.

האפשר? — טען — שיקחו ממנו, מוזג בין
מוזג, ממנו, אשר חי וגדל בבית המזיגה ואשר רוב
שנותיו עברו עליו בפרנסה זו, יקחו ממנו את מחיתו
הדלה וימסרוה לאחד?
וכשראה שהבל, מוזגים ולא מוזגים, מטפלים
בחוק הזה, הגיש גם הוא בקשה על-אדות רשיון אל
נציב המדינה, עברו שבועות ובקשתו נדחתה ותחת זה
כא לאחי שופט הכפר כתוב וחיתום, שרק לו לבדו יש
הרשות למוזג בכל הכפר ואם יהיו איש אחר למוזג
י"ש או שאר משקים המשכרים יענש קשה.

פיליטון

חלוק מכתבים.

חרף, זה רק ימים אחרים שהחרף נצה את הסתו
ולקח ממנו רסן הממשלה, למשול על תבל ומלאה
וכבר הראה את ידו הזוקה, את האדמה, עצי הישדה,
גני הבתים וכל הנמצא מחויין לבית עמף בתכריכים
לבנים. באויר ירה גרעוני קרח ונצוצות כפור ועל הרוח
פקד ישימער בלי לאות ורוח סוער ממלא פקודתו,
מוליך ומביא, מעלה ומוריד מן הבא בידו, גם לבית
פנימה יחדור דרך החוויין והסרקין והכל נכנעים מפני
המושל החדש, אצים ורצים הביתה, להסתתר מסביב
לתנור וכיריים, במקומות, ששם נפסקה ממשלתו.
בדרך המוליך מן העיר ני אל הכפר סי צועד
חיים ישמואל עמוף במעטה המכסה גם את ראשו, פניו
אינם נראים, בלתי-אם חורי העינים וקצה החטם. שחוח
הולך הוא הביתה כשהוא נלחם עם רוח הסועה
המתחתרת תחת כנפי מעטתו ומעילו העליון ובכל פעם
ישמתנבר הרוח ומתאבק עם הכנפים לפזום תבאנה
הידיים לעזרה.

— חרף משה! הוא מסכים בלבו ומתאמץ לכון
את כל מעיניו בנקודה זו, כדי להסיח דעתו מן
מן ההרהורים המרגיזים אותו, והוא מתעמק בזכרונות
השנים שעברו, להוציא משפט על כל חרף ולהעריך
את של שנה זו לעבכתם, אבל ההרהורים ומחשבות
יסעוהו לענין אחר.
— זה ענין לכמלנים, לאלה היושבים בידיים
משולכות לאחורם מסביב לתנור ומתכוננים להעביר
שעמם הבטלה ולא למטופל באשה וילדים, שנשכר

שהמדות הן, אם גם אינה רעה, אבל בכל זאת היא יסוד זר בצבור האשכנזי. זאת מעיד בעל כרחו מרמין פליפוזן בספרו החדש "עיד קורות היהודים בזמן החדש". בעין זה הגיד ניצשה. לא ראיתי עוד אשכנזי, אשר יכיר בעין טובה על יהודים. כההיים הצבוריים נחשב היהודי באשכנז לזר. לא יקבלוהו לחברות לאומיות או לאגודות ספורטאיות. לא יבדלו בזה בני השבלה מן ההמון. ולהפך, שמוט מדעיות שלמות עוזרות לשנות במשיכרים את גוש הדחיה הטבעית להתנגדות אנטישמית עוקצת. מלומדים חשובים עמלים להוכיח שהיהודים לא רק זרים, אלא גם גרועים הם. גזע ששל ומתועב, נומדים פראים גוזלי תרבות, בלי כל קורטוב של יושר הלב או מקוריות הרוח. חדלי אישים, שאינם ראויים להתקבל לצבור יפתי. השלטון האשכנזי מוציא אל הפועל באופן אדמיניסטרטיבי את רגשות העם ומתיחס ליהודים כמו לעם זר. אינם ממנים אותם לאופצירום. לפקידים, למורים בבתי ספר לעם. יהודי לא יוכל להתנשא מעל לשופט פשוט, נבצר מן מלומדים עכרים להתעלות למדרגת פרופסור רגיל (אורדגריוס).

כאוסטריה המערבית, אשר שם שוים היהודים להנצרים בלשונם ותרבותם, שולטת בתקפה המפלגה של הנצרים-הסוציאליים עם שני מיניסטריום ונשיא הפרלמנט בראשם והורצים את לשונם השנונה. והליברלים המזויפים מאנו לקבל לאגודתם בבית הצירים את קורנדרו ואופנה, למרות התבוללותם הקיצונית. בפרג היהודים הם העמוד התיכון של האשכנזיות ובהקסינו הלאומי האשכנזי יושבים היהודים בצד אחד והנצרים בצד שני, אין חוט של חבה נמשך בין חברי לשון אלה.

בתן השנאה את ראשו וילחוש בחמתו. אף היום שבנים יהודי איטליה די קלון כחייהם החברתיים מן הנכרים. בן מעידה הנצרות קמילה תימר במחברתה הפילושמית, "קול ארית ע"ד היהדות".

כמו באיטליה בן גם בהגר המצב הנוח למטיעה הוא רק ארעי ועובר. מעשה מיסה אסלר בזמנו הראה כמה חומר מוכן להתבקע נמצא עוד בקרב העם ההגרי. גם היחס הנוכחי של האצילים ההגרים מול ישראל בהקלוב האריסטוקרטי בכרופסט מוכיח אינו מחשבות קיצוניות ע"ד זריות היהודים שגורות אף בההוגים הרמים השולטים. בשנה תרי"ח קודם מפלתו מאן הפרלמנט ההגרי לתת ליהודים שווי-זכויות. נשיא המיניסטרים בטיאן (Battyany) אסר לקבל יהודים להגדרה הלאומית. אחר כך, כשערכה שמשם והצלחתם קדרה וקבצה פארוו, כאשר נוכחו המדיארים, שנחון הוא למען הגדיל את כחס, להטמיע את העמים הקטנים (הסלובקים, רומנים, רותנים, אשכנזים וכו') היושבים בהגר ולאחרם עם הצבור המדיארי, פנו הם לעזרת היהודים. בכמה גלילות, אשר שם אין מדיארים נצרים כלל בנמצא, היהודים הם מפיצי רוחם היחידים ומפני זה מסבירים המדיארים להם פנים וחושבים אותם למראית עין לבנים הגונים של אומתם. היחס הזה נוסד על חשכון ותלוי במעמדים מדיניים, התבוללות כזו אינה הרכבה גמורה, העומדת בפני כל רוח וסערה, בשעה שיכולו הפועלים את עבודתם ויכולו להפטר, הכושי עשה את מלאכתו, הכושי יוכל ללכת. ליהודי הגר מחכה גורלם של "האשכנזים בני דת משה" בכינם.

נובמבר 1808 את שווי זכויות היהודים. שנתן להם ספר החקים של נפולאון ונאסר ליהודים להתעסק בקצת אומניות והוטל עליהם מס מיוחד על כשר כשר. בהרפובליקה של קראקא, שהיתה קימת תחת יד הפולנים מן תקע"ה עד תרי"ו, היה אסור ליהודי להיות בעל מלאכה, לדור בכפר, להחזיק לו משרתות נצירות. היהודים היו מוכרחים להצטמצם בנטו צר ולכל אלה העמיסו עוד האדונים הפולנים על יהודים סבל של מסים מיוחדים.

בארצנו גליציה נתן שווי-הזכויות ליהודים למרות התנגדותם של הפולנים. קצת עדות נצירות (כרודי, לבוב) דרשו או בשעת מתן הקונסטיוציון, שמשפרם של יועצי עדה יהודים יוגבל. גולובובסקי הזקן היה רגיל לומר: "כל זמן שאני מיניסטר לא יהיה מוכה-שחין שכני (כלומר לא יוכל יהודי לקנות קרקע ולהעשות בעל אחוזה). ואחר שווי הזכויות כמה לחץ קשה עוד מביד את אכפו על גבי יהודי גליציה. השלטון האוטונומי גרוע לנו הרכה יותר מן השלטון המרכזי. החניות הנצרות, שהן נתמכות ע"י ועד המדינה, ע"י השררה הפולנית, יורדות לחיי היהודים וגוזלות את לחמם מפיחם, וכעת גזרת-המוזנים כמה אלפי משפחות תרוצץ, ובפולין הרוסית, שם מתחוללת הקואופרטיבה (אגודות אברים לשם מסחר) ומחרסת את קיומם של רכבות יהודים. שם לוחצי הפשי, בולסלב פרום, נמיינסקי, מושצנינסקי וכו', מנהיגי המשכילים, מודים נגד השתוות היהודים בחקי האזרחים. שם גוזרת הדמוקרטיה הלאומית את החלטותיה המהוללות, ובפולין האשכנזית, במדינת פוזנא, שם הוכרחו כבר יותר מן ג' רבעי כל היהודים התושבים לאהזו במקל גודרים, מפני שמתת העם "העם הטוב" הפולני.

ואין הפולנים מבחינים בין יהודים נמטעים, השוים להם בלשונם ורוחם, ובין יהודים נאמנים לעם. בלב מוכי שחין הם, אם כנגדים קצרים או ארוכים, כמו שאמר פעם בולסלב פרום, תהום חברתית מפרידה בין המתבוללים והנצרים. הפולנים בני דת משה מוכרחים ככל עיד לבנות להם כמה בפני עצמם, אשר אין כה אף שמין של פולניות נצרות, בעל כרחם... יהודים אינם מתקבלים בתור פקידים לנציבות, להמיניסטרים בערים, אשר שם מושל רוב פולני, אף שהיהודים המבכשים פקידות כאלו הם כבר זרים לעמם בכל שמתת העם "העם הטוב" הפולני.

בצרפת, אשר שם עמלים זה כמאה שנה, למשמש את צורת היהדות ולהתערב בתוך הגוים, עוד שנאה עצומה כבושה נגד היהודים הזרים. די כה יש להגורם הכי קטן, לכתבי דרימון, לענין פנמה, למעשה דריפוס, להביא הר געש שלם של משטמה לידי התפרצות, כשמדבר יוסף רינק, בבית הצירים, מחרפים הסוציאליים את יהדותו.

באיטליה מנשאים היום הליברלים את היהודים למיניסטרים, לסנטורים, לראשי אזרחים, למען קנתר את צורריהם הקתולים האדוקים ואת שנוא נפשם האפיפיור. תכוא רק פשרה ביניהם, ואז ירים, כמו בארצות המערב,

אין לנו להשלול את עצמנו בשוא, כי בפולין תוכל לצאת המטיעה אל הפועל באופן יותר טוב מאשר בארצות המערב, לפי שגם בדברי הימים היה מצבם של היהודים בפולין יותר נוח מאשר בארצות המערביות. מצבם הטוב של יהודי פולין לפנינו, זה בדותה שמתית, עסקתי בה כבר בספר מיוחד "הפולנים והיהודים" (תרס"ה). קורות מאת הישנים בלבר כבר מספיקות להראות לנו כי מכתעותיהם של הפולנים אינן פחות חדות ונושכות מאשר אצל העמים המערבים. בכל מקום שהגיעו הפולנים במאת השנים האחרונות לשכמות, שם חצרו את צעדינו והעיקן לנו כשרירות לבם, כהנסיכות הגדולה של וורשה כמלה הממשלה הפולנית ביום 17

עד היום ומבטיח, שאין בלבו שום טינא עלינו. חבי ואוסף לקרא. — קרא בקול! — מתחנת אשתו. חיים שמואל נעתר לבקשת אשתו וקורא:

...ידוע תדע גיסי יקירי, שבשתי השנים האחרונות הייתי רובל פה ואף שמחיה זו אינה מפינסה את בעליה בנחת, מוכרחים למפס ולרלג על המעלות והקוסות הגבוהות עמוס מישא כחמור על ספס שמה ימצא שם איזה קונג דבר מהפצים, בכל זאת התרגלתי ושמחתי בחלקי ופתאום יצא חוק, שמהשנה החדשה תאסר הרובלות ויסתם מעין פרנסתי, ברצוית להקדים הרעה הנשקפה עלי נסיתי במסחרים ישונים ולא עלה בידי ועתה הנני עני מדוכא, בדד ונעזב בעיר נכריה באין אח ואחות, באין מודע ומכיר ואם לא תחוס עלי ועל אחותך ועל הילדים הקטנים, אם לא תשלח לנו להוצאת הדך ולאספנו אליך עד אשר יעבור זעם עד שיזמין ל' ד' איזו פרנסה, אנוע פה אני ובני-ביתי ברעב ובקור בחון, ילא עמי לתאר לך את כל צרותי ועניי ואין לי למי לפנות לעזרה ולמי אפנה אם לא לעצם מעצמי ומי יחוש לעזרה אם לא האח לאחות והרוד להילדים הקטנים התמימים השואלים להם ופורש אין להם...

עוד לא כלה לקרוא את כל המכתב והמכתב נפל מידי ושניהם, חיים שמואל ואשתו, נשארו כאכנים דוממות באמצע הכית זה מול זה ושותקים וראשיהם מורדים לארץ ומתוך חרמטה נשמע קול הרוח בחון מילל ושורק בסדקי החלון וכארוכה ועל ספסל לפני שלחן ארוך שוכב סרוח שכור ומשמיע קול בוכים, קול נורא ואיוס...

— אכזר כזה איננו — הוא מסכים בלבו — פטור בלא כלום אי אפשר, על מכתב כזה מוכרח יהיה לענות, אף שיש ספק ספיקא... יהודי כזה בוויין בעיר הממלכה... גבר אשר לא יצלה לשום מלאכה... אולי יפליג משם למדינת הים, לאמריקה... שם נמצאים יהודים כאלה... היצליח?... הימצא מהיה בעדו ובעד בנו ביתו?... הוא המחוסר אומנות וכשרון?... אולי תואיל השתדלות גיסו בעדו... ואם לא יעתר?... אי אפשר!...

שקוע בהרהורים ומחשבות האלה לא הרגיש, שהתקרב לביתו ונתעורר לקול אשתו העומדת על פתח הבית.

— חיים שמואל! חיים שמואל! מהר! מהר! הביתי לך בעל משיח! — קרמה אשתו פניו מרחוק — כאשר אך יצאת מהבית הביא נושא המכתבים את המכתב הזה מוויין כפי שאמר לי וכמו להכעים התמהמהת היום יותר מכפי המדה ובכל העת ההיא עמרתיו כמו על גחלים לוהשות. מה אומלל האיש, שאינו יכול לקרוא מוספה אשתו — פלא זה! לא! מכתב משלמה דוד מוויין, המכתב הראשון מהעת שנפרד ממנו, זה יותר מ... כמה עולה לפי החשבון?... הוא נסע בעת שהייתי יולדת עם ליבלי לארך ימים, זה יותר משבע שנים והיה עמנו ברנז ופתאום מכתב ממנו — אולי שמע על אדות מצבנו האומלל, אולי — מי יודע.

חיים שמואל קרע את המעטפה מעל המכתב וקרא בלחש.

— חיים שמואל, קרא בקול! — מאיצה בו אשתו — השמע גם לי! חיים שמואל! מה הוא כותב שם? ראה נא! הוא כבר הפך את המכתב על צדו השני ואיננו משמיע לי אף מלה אחת!

— חכי! חכי! — עונה חיים שמואל — הוא מתנצל על אשר לא דרש כשלומנו ולא כתב לנו

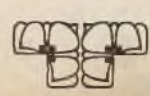
לו ידע, שכל מרחתי ביום סגריר כזה היתה רק למסור מכתב לבית הדואר ולא יותר, כי אז שהק ולעג לי. — אצלי היה הדבר נחון — ממשיך הוא לחשוב, כמו להתנצל — אף שיש ספק ספיקא, ספק אם גיסי יחוס עלי ויעתר לי וספק גדול אם יהודי פשוט בעל פאות ארוכות וזקן מגודל, יהודי בפרי, אשר לא יצלה למלאכה, ימצא שם בעיר הימלכה מחיה לכלכלתו ולפרנסת אנשי ביתו.

בשעת משכר כזאת לא היה לו למי לפנות לעזרה, לא לאחיו הסומא, אשר אשתו עובדת בזעת איה לפרנס בני ביתה בצמצום ולא לחתנו שומר-היער, אשר משכרתו הדלה אינו עולה להשקוט את רעבון אשתו וילדיו הקטנים ולא לשאר הקרובים העניים, רק לגיסו המתגורר זה שנים אחדות בוויין וכפי ששמע דרכו צלחה שם.

עם גיסו חי כל הימים ברנזה ולא החליפו מבתבים זה עם זה. טינא היתה בלב גיסו עליו על שהפחית חלקו מהירושה כפי חשבוננו והוא מען להפק, שעוד יותר מכפי המגיע נתן לו וזה מען, שפרנסה עולמית כהמוינה אין לה תשלומין.

בשבאו מים עד נפש זכר את גיסו, אשר בוויין זושף לפניו במכתב את כל לבו, ספר לו עניו ומרודיו בבקשה, שיחוס וירחם עליו ועל בני ביתו, שיאספהו אליו וינהג ולהשתדל בעדו על אדות איזו מחיה וכדרך אנב רמו לו, שעת לשלום עתה מאחר שהפרנסה העולמית, המזינה, פסקה ועמה כל המענות והתביעות, שיש לו עליו ואדרכה עוד עליו לבוא ולתבוע.

את המכתב מלא מכל עכרים כדברים המעוררים רחמים ובמליצה, אשר יש כה כח להעתיק אבן ממקומה ולהניע גם לב אכזר, ומחר העירה, זאת לכד היתה מטרת לבתו ביום כזה, וזרק את המכתב אל תיבת בית הדואר ושם פעמיו הכיתה.

חנוכם, לשונם ורגשותיהם. כמו בארצות המערב כן גם פה בני דת משה המתנכרים אינם נחשבים לנכרים. החיים מצדיקים את ההקש המדעי: נמנע שלאום אחד יכיל בקרבו טאמיניה של שתי כנסיות שונות, לכן נמנע אשר יהודים ונצרים יתאחו לצבור לאומי משותף. נמנע היא בשביל זה שהטמיעה תשיג את מאויה, את כליון צער הגלות.

מתתיהו מיזיש.

על המצפה.

המתחפשים.

כלנו יודעים את מנהג ההתחפשות כפורים. נערים שובבים שמים כובע על ראשיהם, חרב על ירכם ומסוה על פניהם ומתחפשים להמך, למרכזי לאחשורוש ולושת. מבקרים הם את הכתים, שוחקים, מתהוללים ומזמרים את השיר הידוע: "פורים היום, סחר קין, תנו לי פרוטה והשליכוני החוצה". לפעמים יקרה שאיזה נער מכיר את המתחפש בקולו וקורא בפחד: "א! א! משה! יודא!" לפני ארבע שנים, כשהתחילו הציונים לעסוק בפוליטיקה מקומית ולדרוש כפומכי בתור יהודים-אזרחים משפט אחד עם-הארץ, יראו המתבוללים, שמעתה ינכו להם מרשינותיהם וכבודיהם, והתחילו גם הם להתארגן, הרו וילדו עתון שבועי פלוגי בשם "האחדות". השבועון הוא ונושאו מצאו חן בעיני השרים והאחשדרפנים, כי היה מתנפל בכל עת וככל שעת הכשר על הציונים והיה מחניף לשונאיהם. הוא היה משמש בתור אינפורמטור להעתנות הפוליטית בדברים שנעשו בעולם היהודים. בילדותו היה נער טוב, שומע בקול אביו ואמו. אך זה לא כבר וה"אחדות" החמיצה, התחילה לעסוק בעניני היהודים הכלכליים בכבוד-ראש ובתור ארגון בני דת משה הוא מגדת להשרדות הגבוהות את המאטן ולהדמוקרטים-הלאומיים את פשעם, אחרי מבילה כהערב שמש ואחרי בקשת סליחה ואחרי שבע שבועות על פולניות טהורה היא דורשת לפרקים משפט היהודים הננזל. בתור ארגון יהודי היא עומדת על נקודת-השקפה, שיש ליהודים עסקים בכלכליים אחרים ושכל חוק, הנוצר למוכת כלל המדינה, מוזק לאינטרסיהם של היהודים. בלום יכולה היא להתאפק מלדרוש צדק כשאלת המוונים וכדומה. זאת הכיר ה"סלאווא פארכסקיע" ארגון הדמוקרטים-הלאומיים כלבוב וקרא בפחד: "משה! יודא!" אכן נודע הדבר! גם האחדות" היא יהודית! כן! יהודית בת טובים, ממשפחת רבנים, המבקשת גדה, מהר ומתן... לרגלי הכחירות למועצת העיר בטרנפול, שנצחו שם היהודים, אין ה"סלאווא" נותן שנה לעינו ולעפעפיו תנומה. צערו גדול מנשוא, שברו בים ואינו מקבל תנחומים אף מ"האחדות" בעלת בריתה, שכתבה, כי חשערוריה בטרנפול נעשתה רק באשמת הדמוקרטים הלאומיים עצמם. נתמלאה הסאָה וה"סלאווא" לא יכול עוד להתאפק ובא לידי מסקנה חדשה. עד עתה היו היהודים כלם בולנים — לפי דעת הסלאווא — ורק מעט מער מהם, שהצנים ציונים. עתה היא מחלקת את היהודים בגליציה לשני מחנות: המחנה האחד הם הציונים הגלויים, אלה המכריזים שבע ביום, שהם יהודים ודורשים זכויותיהם בתור יהודים ואינם מתערכים כפוליטיקה הפולנית ולא כלום. המחנה השני הם הציונים הנסתרים המתחפשים, המזמרים: "פורים היום! תנו לי פרוטה והשליכוני החוצה". המחנה השני הוא אותו האנדרוגינוס; אותם הפולנים בני דת משה מדגל "האחדות" האפיקורסה, הם מדברים פולנית, דורשים זכויותיהם בתור פולנים ובשקוראים אותם למלא חובותיהם בתור פולנים — הם צועקים, שהם יהודים, שיש להם אינטרסים מיוחדים. ה"סלאווא" כוכה בדמעות של תנים על "האחדות" המתיהרת" ובאחד מהגליונות האחרונים הוא מכנה את לוינשטיין, אישכני ומרויץ בפירוש בשם יהודים. היוצא לנו מזה: היהודים בגליציה — לפי דעת ה"סלאווא" נחלקים לשני מינים: ליהודים — וליהודים. לאה זו בעצמה, אלא שהתעטפה בהינומא אחרת. כונת!

רבי בתיהתפלה והציונים.

אהבת הפרוד הפנימי, הנמועה כלב היהודי מטבעו, מתגשמת ומתבלטת ביהוד ברכוי כתי-התפלה, הצעים בתוכנו עד אין מספר. כמעט כל שני "מינים" יהודים בונים בית-תפלה מיוחד לעצמם. תוצאות ההתפוררות הזאת מעציבות מאד. העם מתפורר לריסים, תהום מבדלת תקום בין הכתות השונות ככל עיר, וכשיעמוד על הפרק ענין כללי, הזקוק לפתרון, תתחרה כל אחת לפתרו באופן אחר מחברתה ומלחמה תמוש ביניהן, וריב ומדון יפחו קריה כל הימים. ועוד רעה אחת יוצאת לנו מהתפוררות זו: ההלאה והזוהמה של כתי-תפלות ישראל, שכבר נעשו לבשתנו למלה בפי כל. בית התפלה היהודי יחב ויתנון, מפני ש"מנין" האנשים המתפללים בו אין לאל ידם לכלכלו ולהחזיקו על מהרת הקדש כיאות. כי על-כן אנו רואים בערים כתי-תפלה גדולים, שהיו פעם יפים ונהדרים, והיום מראיהם כהרות מני קדם והטה ללעג ולקלם בעיני כל רואיהם, ושם שמים וכבוד ישראל מתהללים על-ידם. אם לא יתעני זכרוננו העיר פעם גם המחטט על-אדות הרבר הזה, מה נפלא אפא, שגם הציונים היודעים ומבינים את הנזק שבהתפוררות והתבדלות ואשר אחר כל הלקי העם לכה פועל אחד הוא אדיר כל הפצם, גם הם נכרכים כעורים אחרי הנמיה המזיקה להתכודר, ובכל מקום שידם משגת ייסדו לעצמם כתי-תפלה מיוחדים ואינם שמים על לב, כי כזה הם עוזרים לרוח הפרוד להתחזק ומעכבים את התפשטות הציונות והתפתחותה בשכבות העם, וגורמים שההתנגדות אליהם תוסף אמן. צוררי הציונים, המטפלים עליהם כל המאת וכל מרי והמתאמצים תמיד להכאיש ריחם בעיני העם, מוצאים רק הוכחה וסיוע להאשמתם זו, כראותם שהציונים מפגלים את חברתם, וכך רגלם לא תדרוך על סף כתי-תפלותיהם. גם צעירי הציונים, שלא נתכשלו עדין כל צרכם, יכולים לבא בסבת ההתרחקות המוחלטת מעל חוגי החרדים לידי מושגי שוא על-אדות משרת הציונים. עלינו לשוב מדרךנו זה. על הציונים לפי תעודתם שלא להתרחק מעל העם, אלא להתערב בתוכו ולהשפיע עליו, לא לעזוב את כתי-התפלה של החרדים, אלא לבוא בתוכם ולהתפלל דוקא בקרב החרדים. אך כמובן עליהם להזהר, שלא להקניטם במעשים שאינם לפי רוחם, בכדי למנוע כל סבה לשנאה ולהתפרצות מריבות. מזה נרויח הרכה, שני המחנות הנפרדים יהיו משפיעים ומושפעים כאחד, ותועלת תצמח ליהדות ולציונות גם יחד; התמונות הרעות והשאיפות של הציונים והחרדים תצא בשלום לאור על-ידי התקרבות אמית של הלכות ובצבוץ יחם של ידידות ביניהם. בי היום הולך הפרץ הלוך ורחב ביניהם. הדור הצעיר נלחם אמנם על צדנו באמונה ובאמץ-לב, אבל אבותיו, הדור הישן, יתרחקו מעלינו וישטמונו, ורק אולת נעשה אם נשלם להם כגמולם, ונתרחק גם אנו מעליהם. אנחנו צריכים להחרדים, מפני שהיהדות צריכה להם, כתי-התפלה המיוחדים של הציונים הם אפא ללא צרך. הם מביאים רק נזק לרעיוננו ולא תועלת, דוקא על הציונים להיות למפת לאחרים ולהיות הראשונים כגמול המנהג של "מינים", המפורר את העם לריסים, המתגוששים ונאבקים יחדו תמיד בלי הפוגות ומפריעים את אחדות ישראל. דוקא על הציונים לצאת למלחמה נגד שטת ההתפוררות הפנימית הלזו, ותועלת גדולה עתידה לצאת לנו מכטולה. רוח האחדות תשוב לפעם כלב הכתות הצעירות היום אשה את רעותה, "החברות" הכודרות השונות תתאחנה ותרגשנה את עצמן כחטיבה אחת, הרגש הצבורי יתעורר, ותתמעט קצת דמות העוזבה והרפיון, השוררים היום בקרבנו מטשלה בלתי מגבלה.

—

עברי אנכי.

במצפה גליון 44 בא ממני מאמר על אדות ספירת העם, והוגד לי ושמעתי לדאבון לכבי, שיצאו עליו עוררים וגם בעיני רעי ומיודעי רעי, כי סמכתי את ידי על הציונים וקראתי למלחמה על שכנינו הפולנים, אשר בתוכם אנו היים. — לכן עצור במלים לא אוכל ואשנה ואשלש, לעורר לבכ אהבני, להטות און לקול המדבר אליהם בקריאה של חכה ואהבה. הלא מפורש הגדתי מראש, כי מעודי לא הייתי ועוד אינני ציוני

והנני כן נאמן לארצי ולמולדתי, אבל "עברי אנכי", יהודי נאמן לאלקד ולעמו באמת ובתמים וכל עוד רוחי כי לא אמבור את הכבודה; כבוד מדומה ושפת חלקות שנאה נפשי ובל דברי היהדות קדש הם לי, לכן גם הציונים אוקיר ואכבד בעמדם כפרץ וכעד שלחבת רגשותיהם הלאומים, אשר כם נתפאה להם נאווה תהלה, ועתה מה לכם תחניפו לאלה אוכלי שאר עמי ועיניכם הרואות, כי יגולו בנותינו לתתן לבתי הנזירות ואין להן מושיע! מדוע לא תורידו דמעות ולא תנוודו בראותכם, כי נשבר מטה להם לאלפי יהודים מרודים בעת חלוקת רשיונות למינה? ומדוע תרגנו עלי חנם? הנני עושה כר מאד, תוכו אכל וקליפתו זרק ועלינו החובה לקבל האמת ממי שאמרו ולהוציא אל הפעל כל רעיון נחוץ ומועיל. כהנאתנו ולמוכתנו, מבלי הכט מי הוא זה מחוללו ומולידו. לכן עוד הפעם אליכם אנשי ילומי אהרא: לא די כי תשימו כבוד לשמכם, לרשום בכתבי הקונסרקופיצייה, כי יהודים אתם, כי-אם גם אספו אספות וכחרו באנשים נכבדים, שילכו מבית לבית וישניחו על הדבר, להעשות כראוי וכנכון, וזה יוכיח ויהי לאות, כי ת"ל עזרתה בנו וכי אין אנחנו מתי מעט, ככן גם יד הממשלה תכון עמנו. כבר אמר הלל: "אם אין אני לי מי לי" ואמר החכם: עזור לעצמך וזרועך לך תושיע, או עזרה מרקיע אליך תגיע!

עוד דבר לי אליך ירדי הד"ר רפאל לאנדא משנה ראש עדתנו. הנה כבר היה עם לכבך ליסד הכרה להציל נערות שבויות מבתי יבין, מבתי הנזירות ולמה זה תתעצל ותתרפה? המרם תדעי, כי דבר נחוץ הוא מאד ואסור לעבור ככל תאחר רגע. עת לעשות היא, קום ועשה היל וכלנו נעמוד לימינך, לבצע את אשר החלות. מצוה שכאה לידך אל תחמיצנה ואיננה נקראת אלא על מי ישגומרה! ומשכרתך תחי שלמה מן השמים!

קראא.

יצחק האלצער.

מעשה העזרה של יק"א ליהודי גליציה.

התליה ברעת אחרים והאנכיות המופלגה היו ליהודי פולן למבע שני; אלו הן המכות המוסריות ההיסטוריות, שהכנונו בבית מאהבינו. אין ליהודי פולן שום רגש הצבור, אין הרבים שמים לב לצרות היחידים ואין היחידים מרגישים צרת הרבים. עיב כיהודי המזרח הם הזקוקים לעזרה מן החוץ והעזרה היתה מוכרחת לבא. האנקטה של ועד המדינה הגליציה בשביל יהודי גליציה היתה לאכזב ולמופת נאמן לנו. לדעת מה יש לנו לקוות מזרים, ולעמט זה תהיה העזרה של יק"א לברכה ליהודי גליציה. איזו עזרה חסרית תצא לנו מזה אין יודע עוד, כי אין עוד התבנית, אבל תשועה רכה מוסרית כבר באה: ההסתדרות. עובדה היא, כי אי-אפשר היה ליהודי גליציה להסתדר להגן על עצמם ולבקש איזו תחבלה להקל את מארת העוני והסר פרנסה, וההסתדרות הזאת באה מאת יק"א, בעל-כרחם. נקראו ראשי קהלות ונבחרו מועצות וכל נושאי משרה ביהודי גליציה ווינה וראשי החברות הגדולות הגידו להם מוסר טוב על התרשלותם בצרכי הצבור ובמחסם רק בעזרה מן החוץ והטילו עליהם חובה להסתדר. כי רק באופן הזה משתתפות הן במעשה העזרה, ועד של מיכ איש יעמוד בראש ההסתדרות, שיבחרו מכל המפלגות וגם מן הציונים וקומיסיה של חמשה אנשים נבחרה, לערוך את התקנות ואופני העזרה. בתוכה נבחר גם הרב ד"ר יהושע תון. העזרה תהיה עזרת עצמם של יהודי גליציה עיי הסתדרות ויסוד ענפי מחיה חדשים, וממילא לא יביטו עוד תקיפי המדינה על יהודי גליציה כעל עדר צאן אוכדות בלי רועה, שכל הקודם זכה כהן.

פיריטוז קטז.

ספורי מעשיות.

מעשה בקהלה אחת בגליציה, שמת רבה והניח אחריו בן, שקא היה ראוי להוראה, וכעבור ימי האכל בוננה הקהלה בחירה ובהרה בקנדירט אחר תיה ובקי בהוראה.

מעשה כחסיד אחד, שהיה מברך על אתרוג ארץ-ישראל דוקא.

פלוגי וכהן הוא.

שוב מעשה בחסיד אחר, שהיה מלמד את בתו מלבד לשונות זרות ושבע חכמות — גם הלשון העברית ודיעת היהדות.

מעשה נערה אחת שנשבתה, והשתדלו להוציאה מלבד הדין רפאל לנרא בקראקא, גם דר"ם אחרים ורבנים חרדים.

מעשה ביהודי יפה, שהיה מקים גם מצות שבין אדם לחברו.

מעשה באברך אחד אמיד, כלומר: שהיו לו כמה מאות שקל כסף, שלא קנה שמררימיל בעד שלש מאות כתר ואשתו לא נשאה שרשרת זהב ארוכה אמה זורת.

מעשה כחור אומן אחר, שהיה יודע לציר "משנבנס" לעשות קשר לתפלין, לתקוע בשופר וללחוש לעין-הרע — שלמד מלאכה המחיה את בעליה.

מעשה "בחבורה קדישא" אחת, שהיתה משתתפת בצער האבלים ולא הפשיטה את עורם מעליהם.

מעשה כבית-כנסת אחר, שלא היו משוחחים בו בשעת התפילה.

מעשה בבחור אחד שהחטיין והתחיל ללמוד לשונות זרות, שלא התפלפל תקף בספרי שילח, כ"א למד ע"פ הנוסח המהובל בכתי הספר.

מעשה בדרשן אחר, שלא היה דורש לעצמו. מעשה בסופר עברי, שלא היה דלפון.

מעשה בסוחר אחר, שלא היה מגנה סחורת חברו. מעשה בגביר אחד שמת, שקרוביו רצו לשלם

להרב שיספידהו — והוא לא רצה. — ושוב מעשה בעני שמת, שהרב הספידהו חנם אין כסף.

מעשה ברב אחד בקהלה קטנה, שלא התגאה בלבבו, שהוא גאון כהרב בבואו.

מעשה בפושט רגל לנושיו, שלא הגדיל אח"כ את עסקו פי שינים.

מעשה בבחור משכיל, יודע לקרוא עברית, שלא התימר, כי סופר וטחבר הוא ורק פעם אחת שלח פליטון אל המערכת ולא נדפס והוא לא נקם בעורך וחתם גם הלאה על העתון.

יעקב הכהן רפפורט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. הקיסר כבד את בן עמו משנת ראש האזרחים פה וציר ועד המדינה יוסף סארע בתאר "יוניקיהצרי". הוא מהיהודים הראשונים בגליציה, שזכו לכבוד הזה. בוויין ישנם פרופסורים ופקידים אחרים בעלי תאר ויוניין ההצד, אבל בגליציה זהו הזיוון בלתי נפרץ. ואמנם ראוי האיש הזה לכבוד, כי מלבד עבודתו השוקדה והנאמנה באמנותו בתור יוניין עליון בעניני בניה של הממשלה פה, הוא מרבה לעשות טוב והסד לרבים מאחזק, ככל אשר לאל ירו והוא רצוי ואהוב לכל בלי הבדל ספגלת. מועצת העיר ומועצת הקהלה הלכו לברכו.

ביום א' ש"ז היתה פה אספת ימים שהקהילו הסוציאליים היהודים, לתכלית הבעת רישיית היהודים בדבר ספירת העם. בין המדברים היו גם ציונים. כלם בארו את ערך הכרת עצמם של היהודים ודברו בנגות הכהשת מציאות העם היהודי ע"י מרמת ספירת העם. וכן החליטה כל האספה פה אהד, כי על היהודים לרשום בפירושי שפתם היהודית, לכל יבלעום זרים בקרבם. באספה הכללית של ח' הסוחרים היהודים השתתפו כק"ם איש. המזכיר מר פיזלה הוכיח, כי רבות פעל ועד תה', אע"פ שאין כל הסוחרים סכינים עור ערך הסתדרותם. בתי הפקודות לשבת הססחר מהשיבים את הה' ופונים אליה בכל דבר הנוגע למסחר ועמידה הה' להיות פקטור נכבד בהיי היהודים פה. הנאספים הביעו בטהונם בהועד ובהדש ועד הדש מתוך השוני הסוחרים אנשי מעשה. נקוה שיעודי מועתה הסוחרים, כי רק טוב להם להתחבר כלם יחד לכת אהד, למען יוכלו עמוד בפני כל הקמים עליהם.

מכתב מרוסיא.

ווארשא. אלו היה לב לצבורנו היהודי בפולן היה צערו וכעסו של הצבור הזה גדול מהכיל. ברוסיא עצמה כבר הסכימו היהודים בהגבלות ובחששות ואין גזירה נוספת וקשוי השעבוד עושים עור רשם על היהודי. הכל התרגלו כבר, כי ברוסיא מושלים עתה הנסוגים אחר ואין לקנות מהם אהרת. אבל הכל יודעים, כי לא לעולם חסן, אי אפשר שיאריך השלטון הזה ימים. ואולם בפולן, בארץ הנענים והנרדפים, הלא טבע הדבר סחיב, שיתחשבו כל יושבי הארץ בין דורשי הצדק והחרות, וכן הוא באמת, הלא ברומה נסנים הפולנים בין האפוזיציה, ביחד עם כל המפלגות החפשייות, והפולנים האלה לוחצים את היהודים לא פחות מן אנשי רוסיא האמתים הנסוגים אהור. בעתונתם, מן הקונסרבטיבים עד המתקדמים, הם

והם מדברים מתיז לשונות ונמנים לכל הדתות שבעולם. — ברוסיא מרבים גנבים לעשות מעשה מישנסמוחוב, לנגוב עדיי הדודה מרים. כן נגנבו עתה עדיי מרים בסוסנוביצה. — מספר יושבי ארצות הברית באמריקה כלי מושבותיהן בחו"ל ציג מיליון נפש ומחצה. — מראשית החדש הזה יקבלו אנשי הצבא באוסטריא הוספות על שכרם ועל פתכנסם. הדיוט יקבל מלבד מזונו 16 הלר ליום. — המיליונר היהודי שר אַרנסט האסל בלנדון קנה מאת ממשלת אוסטריא גראם אחד רדיום ונתנו במתנה למוסד הרדיום של האוניברסיטה בעירו. גראם אחד רדיום מחירו ש"ס אלף כתר ואין להשינו רק אצל ממשלת אוסטריא. המוציאתו מן הארמה בעמל רב מאד בעמק וואחים כביהם. — הנהגת המדינה באוסטריא התהונה רוצה לקחת את בתי החילים והקליניקה בוויין תחת רשותה. הרופאים והפרופסורים מערערים על זה ומתרים שיתפטרו אם תמסרם הממשלה בידי הנצרים סוציאליים. — בסערה שעתה חולל על הים הכספי, שמעו כיג ספינות, ש"יד איש נטבעו. — הבהירות לפרלמנט האנגלי לא הביאו עד כה שני בכח המפלגות. הממשלה דמתה, כי העם יכחור עתה רוב לברלי ותוחלתה נכונה, בח שת המפלגות שקול עתה כמו שהיה. — נשיא ארצות הברית באמריקה יכניס אל הפרלמנט הצעה לפנות אל הממשלות האדירות בדרישה, לחדול מהכין צרבי מלחמה עד אין שעור ולהגדיל את יפוי-כה בית הדין הגדול לכל העמים אשר בהאנ.

*

צעקת יהודי גליציה במועצת הממלכה.
 בוכוה על אדות תקציב הממשלה לשנה הבאה נשא הד"ר שטרנר את מדברותיו על עני היהודים בגליציה ובקובינה, שאין לתארו בדברים. מאות אלפי יהודים נמצאים בעוני ובחסר-כל, מסבות מחוץ קפחו פרנסתם והממשלה עומדת מרחוק. מספר המתים בגליציה הוא 32 מכל אלף נפש בשנה (במצב נורמלי צריך להיות רק 15 מאלף), אבל מן היהודים ימותו ישישים מכר אלף נפש ברעב ובחליים רעים הכאים עליהם עקב עניים. לעיני הממשלה דנה מפלגה גדולה את כל העם היהודי הדל ע"פ הולכי בטל אהדים המשחקים בברזה. כגלל כמול זכות הפרופינציות תאבדנה אלפי משפחות יהודיות את לחטן. רק צביעות היא אם מצד אחד יחוקקו הקים להמעיף את השברות ומצד אחר רוצות הממשלה והמדינות למלא מחסורן מעסקי המישקים. בענין המזגים יעסקו במשא פנים. המזגים היהודים הכניסו מיליונים הרבה לקפת הממשלה ואין לעזובם עתה ולהביאם עד ככר לחס. בגליציה מחלקים עתה את בתי המזיגה של היהודים לנסיכים ולאופים, למיליונרים או לאלמנות בעלות הון עתק, אע"פ שגלוי וידוע, כי הם לא ימפלו במכירת י"ש, כי-אם יעשו זכותם לפרופינציות חדשות להשכירן. (הציר סטארך הרוטני מעיר, כי הגראף פומוצקי, הדר ברוסיא השיג רשויות למזיגה בגליציה). ציונים לעשות איזו מעשים להגן בעד אלפי המשפחות מפני מחסורם. (ישטאנד: לפחות יש להאריך זמן הפרופינציות לפי שעה. סטאפינסקי: אין להוציא איש מן הכלל! ישטאנד: אין לפים אותך בקלוב הפולני על חשבוננו). בספירת העם אין להתנהג בערמה למנות את היהודים בתוך עמים אחרים. להרבות מספרם, אין לספור את העמים ע"פ שפתם, שהם מדברים, כי-אם ע"פ שפת אמם או ע"פ מולדתם, למען לא יכחישו עוד בקיום עם יהודי. הדובר קרא תגר גם על נגבת בנות היהודים ע"י הנזירות וקחתן אותן בשבי ודרש שתגן הממשלה על השבויים, כי זאת חובתה.

פ"ר בין יק"א והקולוניסטים. אנשי המושבות בא"י בגליל התפשרו עם יק"א, שתתן להם שמרי פנין על שדותיהם. כי עד כה היו רק כחוברים ולא בעלי כתים ולא היו בטוחים באחוזתם. עד חמשים שנה על האנשים לשלם ליק"א את מחיר הנינם והיא הלוחה לכל אחד עוד אלף שקל. — בדבר יסוד מושבות חדשות החליטה יק"א, שלא להושיב על אחוזתיה פועלים עניים, כי-אם אנשים, שיש לכל אחד למצער שלשת אלפי שקלים.

הקהלות באונגרי. ע"פ רשימת ממשלת אונגרי ישנן באונגרי 561 קהלות עקרות עם 1790 בנות קהלות (בכפרים) וכהן 407 רבנים עם 1340 ממלאי

מקרוב ומרחוק.

ישונות. ד"ר מוק, ששב בשנה ישעברה ממסעו על ים הקרח ובשורה בפיו, כי הגיע עד הציר הצפוני מקום שלא עברה עליו רגל בעל חי לפניו, הודה עתה, כי אפשר שמערה, בגלל תלאות הדרך לא היתה נכונה ברוחו. הנוסע פירי, שבקר באמת את הציר הצפוני, הכחיש מיד את בשורת קוק, אע"פ שכבוד גדול עשו לו בכל העולם. מאז והלאה התחמק קוק, כי לא יכול לדבא ראיה לבשורתו. עתה נודע מפי העסקיטים שלוהו בדרכו, כי שקר בפיו קוק הוכרח להודות. — יושבי הודו של אנגליא מספרם שלש מאות מיליון

מקום רבנים (מ"ץ, שוב"ם, מנהלי מטריקות, הנרשמים בתור מ"ט רבנים). מן הקהלות הן 315 הן של חרדים, 180 של נאורים, 66 סתם (סטאטוס-קוואו).

מיוחסת. לפני שופט יהודי בברלין עמדו איש ואישה נצרים כדיני ממונות. האישה יצאה חיבת בדיו והטיחה דברים כלפי השופט: לא אתן כשופט יהודי לחיבני! השופט ענשה מוד להכלא לשני ימים.

תקונים ב"כולל" אונגהרן. גבאי מעות אי באונגהרן ערבו תקנות חדשות בסדרי הנהגת הכולל בא"י ובחלוקת הכסף והדירות, כל אנשי הכולל יבחרו בכל שנה ע"ב בורים והם יבחרו מתוכם י"א איש להנהגת הכולל. וגבאי הכסף בחו"ל ימנו שלשה שופטים בירושלם, אשר לפניהם יבא כל סכסוך וכל תביעה, שיש לאיש על הממונים, וכן נעשו תקנות טובות בענין בתי הכולל וסדר החלוקה. כולל גליצ'א לא יוכל להתרומם לעשות סדרים כאלה ולקחת כ"ד חוקה את השלטון מידו הממונים.

בנות ישראל בשבי. משנה ראש המהלה במראקא ד"ר ר' לנדא הצליח להוציא את הנערה היהודית, שנגנבה בכפר אצל סאנוק ונלקחה בשבי אל המנזר הקראקאי ולדשיבה אל אמה.

קמיע עברי ביד מולסמיו. הגדה מסורה בידי הסופרים הרוסים, כי אינו אשה מסרה מתנה ליד הסופר הרוסי הגדול מהדור המורם פושקין, טבעת של ברזל ועליה חרות שם עברי "שמחה בכר יוסף הזמן ז"ל". פושקין החזיק את הטבעת בקמיע בדוק ומנוסה, שהיא תצילנו מכל רע. הוא מסרה להסופר ושוקובסקי והוא למורגניב והוא למולסמיו. עתה יחקרו רבים, למי מסר מולסמיו את המבעת.

למקסיקה. לפלך חרסון ברוסיא הדרומית באו מלאכי הממשלה המקסיקית באמריקה והציעו לפני האברים היהודים אשר שם לבוא אל ארצם לקבל קרקעות מיד הממשלה בתנאים נוחים. היהודים ישלחו תרים לתור את הארץ.

מלחמה בין חסידים ומשכילים. בסאנדן ההדושה היתה במוצאי שבת מלחמה קשה בין החסידים ובין הבהורים המשכילים. החסידים התנפלו על הבהורים בבית המקרא והכום וקרעו עתונתיהם, הוציאו אותם לעזרת הבהורים ומלחמה התחוללה בהוץ, רבים נפצעו. הדבר יובא לפני ב"ד לענשים. מה הבערות עושה! עוד אין החסידים יודעים את הסוה, כי אין תחבולה טובה להצלת איזו דעה ושיטה מרדפות. עתה עזרו חסידו סאנדן לתגברת ההשכלה בערים יותר ממאה מנדלזונים.

ישר ממשלת אונגהרן. בתקציב הממשלה באונגהרן הוכנסו תמיכות הדת היהודית בסך מאה ושמונים אלף כתר. זהו שלשים אלף יותר מאשר עד כה. ואולם לדת הפרוטסטנטית תוסף הממשלה סך 635000, זהו 21 פעם יותר מאשר ליהודים ולפי מספרם צריכה היא להיות רק ארבע פעמים יותר. מספר נפשות הכתה הנצרית האוניברסיטית הוא ששים אלף והם מקבלים תמיכה 220.000 כתר ומספר היהודים הוא קרוב למיליון נפש ואינם מקבלים אף מאתים אלף. ארבע מיליונים ותשעים אלף כתר מוציאה הממשלה לתמיכת בהנים ומהם מקבלים היהודים רק כ' אלף תחת שמגיע על חלקם יותר ממאתים אלף. חיבים בזה הם היהודים עצמם וביהוד רבני החרדים הרוצים בפרוד הקהלות עד שאין מי לתבוע.

מושב ליתומים בא"י. את בית חנוך היתומים בירושלם העבירו אל השדה סמוך למושבת פתח תקוה, שם נבנה בית לשמונים יתומים ומגדש לבית שמונה מאות רונאם. עד י"ג שנה ילמדו היתומים תורה ודעת ומאו והלאה יחנכו בעבודת האדמה ובגמרים למורם ישינו שדות והיו לאכרים מומחים.

פעולת ח' כ"ח. מאת ח' כל ישראל הברים הפאריזית השגנו מכתב התנצלות על תלונות, שנשמעו עליה בעת האחרונה, כי במלה את תכנית עבודתה הראשונה, שבעבודה נוסדה, להגן על היהודים בכל מקום שהם סובלים בגלל יהדותם ואינה מטפלה עוד רק בתמיכת בתי ספר. על זה מוביחה הנהגת החברה, כי באמת נאמנה היתה לתכניתה ועבדה בשקידה להגן על היהודים הנרדפים בכל הארצות, אלא שטפני

מעמים פוליטיים לא יכלה לפתסם כל מעשיה אלה מבלי לגרום הפסד ליהודים ולתכלית הנרצה. והיא מראה חשבון, כי כשלשים שנה האחרונות הוציאה בשביל יהודי רוסיא הנרדפים והגולים כחמש מיליון ומחצה פרנק; בשביל יהודי רומניא הוציאה בעשר השנים האחרונות קרוב לשתי מיליונים; בעד יהודי פרס כששים אלף פרנק; בעד יהודי טורקיא כשלש מאות אלף ובעד יהודי מארוקה בארבע מאות אלף. אבל השבועות יותר מדועצת הכסף היו השתדלויותיה בדרך רפוטמי ע"י המניסטריום הצרפתי לעניני חוץ בכל עת מצוא, באשר אך נשמע מול צעקת יהודים נדכאים היתה החברה נכונה מיד להושיע וברוב המקרים נשמע קולה והנלחצים נושעו.

הקלוב היהודי במועצת הממלכה. ביום ה' שעבר היתה ישיבה לקלוב יהודי, להועץ בעניני המפלגה ובמצב הפוליטי של יהודי אוסטריא ועל חם הקלוב לענינים העומדים על סדר היום בפרלמנט. היוכ"ד ד"ר שטרנר וכו' הזכיר את האבדה הגדולה שאבדה לנו במות הד"ר גבל, שהרבה כל כך לשפל בעניני הצבור היהודי, אבל קיום הקלוב היהודי בטוח גם עתה, כי קיומו לא במספר חבריו תלוי, ב"אם על היסוד הכדוק והמנוסה של הפוליטיקה הלאומית היהודית, שמקורה בצרכיהם וברגשיהם וכזכות קיומם של היהודים, והוא מקור לא אכזב. ביום 11 לחדש זה תהיה בוויין ועידת ראשי המפלגה הלאומית היהודית ותעסוק בשכלול ההסתדרות הלאומית ובענין ספירת העם, לקבוע תכנים מעשי המפלגה בכל הממלכה ולמסור את הנהגתם לקלוב היהודי. בנחת רוה נתאשר, כי בימי חהפש נעשו כל הפעולות הדרושות בענין צרת הממונים מאת האנשים, שהיכלת בידם וביהוד אנשי הקלוב רואה חובתו המדושה להגן על הממונים העשוקים חנם ולעשות כל אשר בכחה להטיב מצבם המעציב ולהחיש עזרה לצריך לה. אין הקלוב מוצא סבה לשנות את יחס ההתנגדות ישלו לממשלה הנכחית, כי לא מלאה הממשלה את דרישות הקלוב, שהציע לפניו לטובת היהודים ולהוציא את חקי שווי-הזכויות במלואם אל הפועל, הם רחוקים עתה מקיומם מאשר עד כה. אחר מהקלוב ידבר על זה בוכוח על התקציב.

סוף בהירות הקהלה בברלין. כמו בוויין כן גם בברלין נצחה מפלגת הקהלה, שהשיגו שתי שליטות הרעות. היהודים החרדים, שהתחברו אל הציונים ולחמו במרץ יב, להפיל את המתבוללים ולקחת מידם את רסן השלטון בדת ישראל, נפלו עוד הפעם. אך יש תקוה, כי יהיו הפרנסים מוכרחים לשאת פניהם ולעשות חפצם במקצת, כי כבר ראו שאין להתעלם ממפלגה רבת הפעולה והמרץ בעת שהדור הצעיר מתעורר לדיעת עצמו.

התנפלות על הציונים. בסופיא יורת בולגריא היתה אספת ציונים על דבר בית-ספר. פתאם נכנסו חבר ריקים ופוחיים והכו את הנאספים ושברו את ההלונות. הקושרים נתפשו ונודע, כי שונאי הציונים, יהודים, שכרו אותם.

רמאים. בסמרי נגמר דין הרמאים נח קאפף, ועליג לאנגער ומשה מווארטלער, שהראו לאנשים רבים מכונה לזוף ישטרות בסף והוציאו מידם בערמה בסף אמתי. שלשה ימים האריך המשפט ונחרץ דין מאמר על נח לארבע שנים ועל משה ועליג לשנה אחת.

לפנים והיום. לפנים היה החתן צריך לשלם להותנו נדן ומוהר ולקח מכיתו ארבע בנות והיום רוצה הותן לשלם לחתנו נדן ומוהר ואין זה האחרון רוצה לקחת אף אחת. לפנים גנבה רהל את התרפים ובעל התרפים התפיים וחיים גונבים בעלי התרפים את רהל ואינם מתפייסים.

צמצום הרוחניות והאלקות, שהיא "אין סוף". את "יסוד הצמצום" מבארים תלמידי האר"י או "גורי האר"י" כלשון המקובלים בדברים האלה: "רע כי קודם שנברא העולם היתה כל המציאות מלאה מאור אין סוף וכשעלה ברצונו הפשוט לכרוא את העולם ולהאציל את הנאצלים וכו' צמצם עצמו והניח מקום פנוי" (סי מבוש וס' ארבע מאות שקל בסף ועוד בהרבה ספרים מספרי האר"י). בדברים האלה, שפשטם מורה כמעט על הגשמת האלקות, מצאו השבתאים סמך וראיה לדעותיהם המוזרות ור' יוסף אירגס בעל שומר אמונים מצא את עצמו מחויב להלהם מלחמת מצוה עם השבתאי נחמיה חיון בעל דברי נחמיה וכתב ספר "תוכחת מגולה", שבו הוא מתאמץ להוכיח, כי אין "ענין הצמצום כפשוטו". השבתאים לא הודו לו ולא רק השבתאים, כי גם המקובל המפורסם ר' עמנואל חי ריקי בעל "משנת חסידים" מתוכה בספרו "יושר לבב עם ר' יוסף אירגס ומוכיח בראיות ברורות לפ"ד, כי אין ב"סוד הצמצום" שום תוכן פילוסופי כמו שהפץ להבנים בו ר"י אירגס וכי איננו משל רק "פשוטו במשמעו" והוא אומר, שלא כונו המקובלים להסתיר בזה שום דבר, אלא שהוא לפי תמו אינו מוצא שום דפי בגשמות כזאת. אבל בעל מלהמתו ר"י אירגס, שבכלל היה מצוי אצל חקירות פילוסופיות ממין זה יותר ממנו התרומם מעל להשקפה ההמונית הזאת ובין עשר ראיות, שהוא מביא לחזק דעתו, כי מוכרחים להוציא את דברי המקובלים בענין הצמצום מפשוטם, הראיה היותר חזקה אצלו היא, כי אי אפשר שיהיו המקובלים מגשימים במדה ב"כ גוראה, לכן היא מכנים בונה כזאת בענין הצמצום: "רע כי מה שכתב האר"יז"ל, כי מרם שהאציל המאציל את האצילות היה הכל מלא מאור אין סוף, בונתו לומר, שהיה הכל בכחה, שהוא בלי תכלית ומ"ש ולא היה מקום פנוי לכרוא העולמות, הבונה היא, כי כיון דכחו הוא בלי תכלית לא היה מקום אפשרי להמציא עולמות ונמצאים בעלי תכלית, כי מכח כלי תכלית קשה מאד מציאות דבר בעל תכלית, כי כפי הכח של הפועל ראוייה להיות הפעולה, אבל הנאצלים מצד שהם מחודשים מוכרחים להיות בעלי גבול ולכן הוצרך הפועל ית"ש לצמצם בחו"י, אבל גם על הכאור המחוכם והיפה הזה טוען שד"ל בספרו וכוח הקבלה ומחליט, כי שיטת המקובלים מלאה סתירות והפכים, כי מאחר שהם עצמם אומרים, כי גם הנאצל הראשון, שהם קוראים לו "עתיקא קדישא" או "כתר עליון" מפני שהוא עלול ברצון ובכנות מאציל, הוא נופל תחת הזמן והוא בהכרח בעל גבול, א"כ מה צורך יש בצמצום? הלא גם כלא צמצום אי אפשר לעלול להיות דומה לכורא, שיהיה בלי תכלית.

אבל כנראה לא הבין שד"ל, כי אין להקשות בקבלה "מדידה אדידה", כי פה לפנינו שתי שיטות וקושייתו היא מעין "גברא אנברא קרמית", דרבי ידוע, כי כל עיקרה של הקבלה לא בא אלא לבאר את יחס הבריאה המגשמת אשר לפנינו לאלקים, אשר אין בו שום ציור ודמות, ולהשיב על השאלה, שהתחבטו בה חכמי המספיקה הקדמונים, כאיזה אופן היתה התהוות בריאה חמרית מרובת גונים מאלקים נעלה מעל כל ישנו ותמורה ובלתי בעל גבול ותכלית, על השאלה הזאת הם משיבים, כי הבריאה היתה ע"י עשר ספירות, גם כמהות הספירות האלה יש כיניהם מחלוקת, יש מקובלים, האומרים, כי הספירות הם "עצם האלהות", כלומר לא שהם מאמינים ברכי האלהות, אלא שהם קוראים ספירות למדרגות השונות, שבהם האדקות מתגלה לעיני בשר ולשבב בן האדם הקשור בחומר, שאי אפשר לו להשיג את המציאות האמתית של האלהות. אבל הדעה היותר מקובלת בין המקובלים הקדמונים היא המחלמת, כי עשר הספירות אינן אלא נבראים או "נאצלים" לפי סגנונם, הם בעין עשרת "השבילים הנברלים מניעי הגלגלים" של הפילוסופים שלנו מימי הבינים, שגם להם היו מיני נאצלים כאלה, שהם עלולים זה מזה (עיין רמב"ם שני הפרקים הראשונים מהלכות יסודי התורה ועקרים מאמר שני פרק י"א ועוד בכמה ספרים ממין זה) והספירה הראשונה או "הנאצל הראשון" הוא אמנם ג"כ רוחני בתכלית הרוחניות, אבל מבין שנוצר בכונת מאציל ובזמן ידוע הוא בהכרח בעל גבול ויש בו קצת רבוי ושנוי ובה דבר הולך ונמשך עד הספירה האחרונה, שהיא

רמת המצפה

הקבלה העתיקה והחדשה.

אחד מן החדושים היותר עקריים והיותר חשיבים, אשר חדשה הקבלה החדשה של האר"י והוסיפה על העתיקה של המקובלים הקדמונים, הוא "סוד הצמצום", כלומר התהוות החמריות והבריאה בעלת הגבול ע"י

הראשונים מהלכות יסודי התורה ועקרים מאמר שני פרק י"א ועוד בכמה ספרים ממין זה) והספירה הראשונה או "הנאצל הראשון" הוא אמנם ג"כ רוחני בתכלית הרוחניות, אבל מבין שנוצר בכונת מאציל ובזמן ידוע הוא בהכרח בעל גבול ויש בו קצת רבוי ושנוי ובה דבר הולך ונמשך עד הספירה האחרונה, שהיא

הראשונה והשנייה, אבל לא בארץ. איך היה לו לשתוק כי בבאר פסוק ראשון אין הסתירות מתבארות. הרי גם בלא זה לא באר רק מה שידע לבאר והניח כמה קשיות וסתירות, שלא נגע בהן מעט: לא עליך המלאכה לגמור.

אם תטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חמאת רובין, אם תביא משאת (תשורה) טובה או לא טובה— אחת היא לי, כי לפתחך חמאת רובין, כן הבינונו גם אנו תמיד את הפשט ונכון הוא.

אולם לא תמיד קלע המחבר אל המטרה והיה לו לדעת, שישנם פסוקים שאי אפשר בשום אופן לעמוד על כונתם ובפרט במקום שהתורה מביאה לישון בני אדם בימי קדם, שאין אנו בקיאים בה ובאופן שיחותיהם הקצרות ובשמוש לשונם. כגון דברי אבימלך לשרה, הנה הוא לך כסות עינים לכל אשר אתך ואת כל ונוכחת. זאת היא לישון אבימלך, לישון המונית וזה מתורגמה מאיזו לישון נכריה ומאין נדענה? הרי גם את מליצות אחינו ברוםא ובאמריקה הורגנונות בזמן הזה אין אנו מבינים כלל ואיך נבין זרנו פלשתי מימי אברהם? והמחבר מרח לבארו ולא הצליח. גם בזה היה לו לשתוק, כי לא הכל באר.

וכן היה לו לשתוק מן הפסוקים, שחששו ע"פ טעם היהדות המאוחרת, לבארם כפשוטם ולא לבארם בדחק ע"פ חשש הזה כדרך המדרש. כגון בפסוק "ויקרא לו אל אלקי ישראל" (בר' לג' כ') ובפסוק "וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו" (ירמיה כ"ג ו') נדחק, כי קשה היה להמחבר, שהשתמשו בשם ה' באופן כזה, שיש בו ע"פ טעם מנהגנו משום הזכרת שיש לבטלה. אבל לא שם אל לבו, כי בימי הקדמונים באמת לא חששו וקראו גם לאנשים בשם ה' כגון יהוא" (הוא שם הוי"ה בחלוף ה' בא"י). אליהו (צרוף שני שמות קדושים, ולא רק הנביא נקרא כן, אלא גם רדימות בסוף עזרא, כמו שגם אנו קוראים לכמה אנשים). וכן מציינו שמרא אברהם למזבחו בהר המוריה, ה' יראה" ויעקב קרא למזבחו בבית-אל "אל בית-אל" ומשה קרא למזבחו ברפידים, ה' נסי" ובני ראובן וגד בימי יהושע קראו למזבחם על הירדן, ה' האלקים" (יהושע ג' כ"ג) וגדעון קרא למזבחו בעפרה, ה' שלום" וירמיה קרא גם לירושלם ה' צדקנו (ירמיה לג' ט"ז) ויהוואל קרא לה בסוף ספרו, ה' שמה" — כי האדם עץ השדה לבוא מפניך במצור (דברים כ' י"ט), כי עץ השדה הוא הוא האדם הבא מפניך לצור על העיר, כי ממנו יאכל החיל אשר אתך, זה דחוק, והנכון, כי שעור הכתוב: ואתו לא תכרת לבא מפניך במצור, כי האדם עץ השדה, כלומר לא תכרת לתכלית המצור.

אבל זהו רק יוצא מן הכלל, רוב באורי המחבר מיוסדים על ההגיון הבהיר עד שהמורא ידמה, כי מתוך לבו נכתבו הדברים, כדרך כל דברי אמת.

דרך חדשה בבאורי כתבי הקדש (א) על פי כללים קבועים בחקרי רוח השפה שבכתבי הקדש; (ב) ע"פ השתות הסגנון או הרעיון במקום למקום מאת דור אליעזר באראנאוויץ מתושבי ווילנא (אקטב קטן 32 עמוד).

החבורת אינה נשלמת, כי היא רק קנטרס מספר גדול, שהמחבר רוצה להוציא, אם יקנו את זאת או 'חתמו עליו, המחבר מבטיח, כי "הספר הזה מלבד המטומות הקשים הרבים שבכתבי הקדש ובתלמוד, שיתבארו בו, עוד יהיה לתועלת להוגים בכח"ק אף לבעלי כשרון בלתי מצוי, לבאר מעצמם ע"פ הכללים האלה הרבה מקומות שיש בכח"ק, שלא הובאו בו ולמבארים בעלי כשרון מצוין הבאים אחרי היה ספרי זה גם למורה דרך איך לגשת אל מלאכת הבאור, ממני יראו וכן יעשו גם הם לכוונן לבם אל חקר רוח השפה שבכתב"ק ע"פ שני האפנים הנ"ל.

הדברים האלה, שהמחבר בעצמו משיב כהם את מקחו, נראים כרקלמה יתרה, שאנו רגילים בה בספרי נמור, שמוליה"ם מכריזים עליהם בסגנון כזה במודעות גדולות, כאלו גלו אמריקה חדשה או בראו תקופה חדשה בעולם והמעין בספר עצמו לא ימצא כלום רק שני סטן בספרים שכבר היו, גם אנו דמינו כן בקראנו את שער הספר, אך אחרת שפטנו בכחננו את הספר עצמו. נוכחנו, כי אמנם לא הגוים המחבר, דרך חדשה באמת גלה בהכנת לישון המקרא, אור חדש העיר על שמוש הלשון העברית הקדמונה ותעלומות כונות

ולא למדו כלום לא, משניות ולא תוספות, לא מכילתא ולא ספרא וספרי, שהם תורה שלמה לא אגדות ולא מדרשים, לא פוסקים ולא ספרי מוסר ומחקה, לא תניך ולא דברי ימינו, ע"כ נשאר כל העם עמי הארצים גמורים, כי לא כל אחד היה יכול ללמוד אח"כ מעצמו את כל עיקרי התורה, שמנעו ממנו המלמדים והישיבות. ואת המדה הרעה הזאת קבלו אח"כ גם המשכילים העכרים, בימי ההשכלה הראשונים היתה העבודה הראשונה של הסופרים לשוב אל התניך, שמאסו בו המפלגים, וגם בעבודה הזאת שלטה הדמוקרציה יתרה. תחת לקבל את הקירת הלשון והמקרא של האוטוריטיים הראשונים המומחים רנה"ו ורש"ל, רש"י ומלכים ודומיהם נעשה כל בחור יודע קרוא וכתוב בעצמו לחוקר ולמליץ מפואר" וכל המאספים והעתונים העכרים מלאו הקירות של הכל בפסוקים קשים ובאורים כעורים עד אשר היו לזרא והיו למוקצה מחמת מיאוס לכל הוגה בספרים עד היום הזה. זאת היא הסבה האמתית של עזיבת התניך השניה בימינו אלה, זאת יודעים אנו להעיר מתוך הנסיון, זה כמה פעמים קבלנו על עצמנו להתגבר על המנהג ולהתחיל לפרסם הקירות ובאורים בתניך ובתלמוד, להרבות בזה יריעת התורה הזנוחה בימינו, אבל בעל כרחנו היינו אנוסים להדול, כי כל יודע קרוא וכתוב כבדנו בחקירות חסרות כל יסוד, מבלי שידעו מה שכתבו חכמים לפנינו על זה ומבלי כל כשרון והכנה אמיתית ומבלי יכולת להבחין בין באור אמתי ובין דרך הדרושי, שאנו רגילים בה מנעורינו עד שאין שהשתחרר ממנה, ואם נדחה אל כל אלה, ימהרו להנקם בנו ויחדלו לחתום עת העתון וימנעו גם אחרים, ואולם חכמי הנצרים לא חדלו עוד לחקור בכתבי קדשנו מיום שהחלו לטפל במימי רייבלין ובוקסדורף, לפי שאצלם לא התחרו מקנאים הרוימות במומחים המובהקים, ועזיבת המקצוע החשוב הזה שבתורתנו בידי חכמי העמים היא פשיעה, שאין עליה כפרה, כי רוב חכמי העמים באים אל החקירה הזאת במשפטים קדומים וגם בשנאה לישראל והם עושים את תורת ישראל לכלי-נשק, להלחם בנו ובאבותינו הקדמונים, לשקצנו ולהשפילנו ולכחש בכל מעלותינו ולעשות את נביאינו וסופרינו הקדמונים לרמאים פשוטים.

כי נחונן לחכמי ישראל לשוב אל התניך, זאת יודה היום כל יודע ספר, אלא שאין עוד עוז בלבנות לפרוץ גדר המנהג, שהנהיגו המשכילים החדשים, לכן משנה גיל נגיל בראותנו, שכבר קמו חכמים בתוכנו, לפרוץ את הגדר הרחוקה הזאת ולשוב אל הקירת המקרא, שלשה ספרים קטנים במקצוע הזה מונחים לפנינו המעידים על מחבריהם, כי באמת מומחים הם לעבודה הזאת ואלה הם:

המישור, להבין את כל מקראות כתבי הקדש בכל מקום שהם קשי-ההבנה, כפשוטם ממש, במקום שלא עמדו הפשטנים על הפשט הנכון והניחו לי מקום להתגדר בו, מאתי יצחק זאב כזנא, (אקטב גדול 95 עמוד).

אמנם ידע מחברנו את אשר לפניו ואע"פ שהוא גם מפלפל, כי חבר גם ספר פלפול על ש"ם, התנהג בזה כפשטן גמור וקצר בלשונו מאד כדרך המפרשים הראשונים ונביא לדונמא באורי פסוקים אחרים, את השמים ואת הארץ, השמים הם האויר הזך הדק כגבהי מרומים (אָטמהער, היממעל) והרקיע בפסוק וי, הנקרא ג"כ שמים שם, הוא האויר שלנו, המתרקע סביב הכדור (אטמאָספאָרע, לופט) והמים הם בכלל הארץ; וסרו איפא כל הקושיות, שיטה שלמה השמיענו המחבר במלים האחדות האלו וכמה אמיתות והבנת כמה מקראות שקועות בהן! כל היודע ראשי פרקים בחכמת הטבע החדשה מוכרח לבאר כך את הפסוקים הראשונים שבתורה, אבל עד כה לא הוין שום מבאר להתאים באופן הפשוט והאמתי הזה את דברי התורה וחקי הטבע.

כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות, שעורו: כי בו שבת אלקים לעשות מכל מלאכתו, בזה נפלו כמה דרשות ונצל פשוטו של מקרא.

אלה תולדות השמים והארץ, מוסב על הנבראים האמורים ל מ ע ל ה, וכל שיח השדה בפסוק ה' הוא ענין בפ"ע" וכו'". בזה נגע המחבר בסתירות שבין הפרשה

"המלכות", שמעז שהיא אחרונה לנאצלים יש בה הרבה מדרגות וממנה נאצלה הבריאה החמריית או "עולם העשיה" בלשון המקובלים, הספירה הזאת דומה אך "השכל הפועל" של הפילוסופים מבית מדרשו של הפילוסוף הערבי אבן רשד, לבעלי השיטה הזאת אין איפוא צורך ב"צמצום".

אבל תלמידי האר"י יש להם שיטה אחרת בזה, הם מחליטים, כי השאלה אשר לפנינו היא חסרת יסוד, כי אין מוכרח "שאין סוף" אי אפשר לו לפעול פעולה בת גבול, כי כמו שאנו רואים גם גבור גדול מאד יוכל לפעול פעולה חלושה ע"י שמצמצם כחו באופן כזה נעשתה כל הבריאה ע"י צמצום כחו הגדול של הא"ם. כמובן אין מגמתי בזה להכריע בין השיטות, חפצי רק להעיר, כי אין מקשים "ורמנהו" בדברי המקובלים, כי לא תמיד יצאו דבריהם ממקור אחד.

שונה לגמרי מכל זה היא השמפת החסידות על ענין זה, ידוע כי טובי החושבים והוגי הדעות המעולים שבין החסידים כהרב מלאדי ועוד היו נוטים לשיטת האידאליסמוס המחלט וכמעט שכפרו לגמרי במציאות החמריות, ידוע הוא משלו היפה של הבעש"ט: "מלך בנה פלמין גזולה ומסביב לה בנה חומות גבוהות, אבל הכל היה ע"י אהיות עינים ובן המלך, שהיה חכם, התאמץ להכנס אל המלך ובאשר הגיע שמה ראה, כי אין כאן כלל שום חומות, כונת המשל הזה גלויה ובוולתה, כי כל החמרות כלה אינה אלא "אהיות עינים", רק צל של המציאות העקרית, שהוא הרוחניות האלקית, את החמריות קוראים החסידים בשם "יש" ואת האלקות, שהיא יסוד המציאות ועקרה, הם מכנים בשם "אין" בשביל שהיא בלתי מושגת. הבריאה היתה אמנם "יש מאין", אבל היש הוא רק מדומה ובלתי אמתי בעוד "שהאין" או הפלא העליון, לפי סגנון קצת החסידים, הוא הכל ובו הכל, כידוע הולידה התורה העיונית הזאת גם תורה מעשית יש "בטוח היש, התפשטות הגשמיות, אשר התפתחה ביחוד בין חסידו חב"ד, לפי שיטת החסידות אין איפא שום צורך בצמצום הרוחניות בשביל שיתהווה עולם חמרי, כי לפ"ד אין החמריות אלא דמיון כוזב, אמנם יש גם בחסידות שיטות שונות כמו שיש בקבלה, אבל הרעה הזאת היא יסוד כל אותו הבנין הנהדר, אשר יפליאנו לפעמים בפיו.

קראקא

בן ציון ראפאפארט.

עיון בספרים חדשים.

תשובה אל המקרא.

לא הפרזה ולא גזומא היא ההחלטה, כי הרמו- קרציה היתה והמופלגה, ששלטה מעולם ברוח בני עמנו, היא היא שהביאתנו דבל צרה וצוקה שבאו עלינו, מעולם לא קבלו ישראל מרות ומעולם לא הפצו להכיר שום אוטוריטיט מתוכם, כי הכל שוים אצלנו, כל העדה כלם קדושים, מי יתן והיה כל עם ה' נביאים. זאת היא הדיוויזה של כל יהודי, אמנם מעלה גדולה היא זאת, כי על כן רק בני ישראל היו מוכשרים לקבל את התורה, המתעבה כל האלהת אנוש ומרחיקה כל תמונת אדם ממושג האלקות, התורה שאין בה הערצת קדושים ולא שום אמצעי בין אלקים ובין דורשיו, התורה שלא נתנה שום קדושה רתית (אלא רק היסטורית) אף לאבות האומה שלפני ההיסטוריה ואף למחוקקנו אבי כל הנביאים והמחוקקים, כמו שעשו דתות אחרות את אבות האומות לחצאי אלים ואת המחוקקים לאמצעים בין אלקים ובין העם לעולם ועד, אבל גם חסרון גדול יש במדה הקיצונה הזאת, כי על ידה קמו בימי הנביאים נביאי שקר עד אין מספר, מתוך שלא אבו ישראל להכיר את יתרון נביאי האמת נעשה כל יודע קרוא וכתוב לנביא שקר ורק לדורות הבאים נשאר המשפט, להבחין בינם ובין נביאי האמת, והקללה הזאת רובצת עלינו בכל דור ודור, ע"כ נעשו כל נערי היהודים הקטנים לזומרי גמרא ותוספות ור"ן ושיך, אף שהספרים האלה לא נכתבו כל עיקרם אלא לרבנים חריפים ובקיאים, בעלי בינה יתרה, הצריכים להעלות על ידיהם שמעתתא אליבא דהילכתא, ומתוך היהירות הזאת של כל איש ישראל, שבקש לעשות את בנו רק לרב חרף ומפלפא, זנחו את התורה עצמה

מעמק לבי אברך את רעי הנכבד שיב מר דוב
 מהאלער פה במז"ט לארוסו עם מ' רבקה זילבר
 במארנאברזעג. אברהם מהאלער הצעיר — יאסלא.
 משה קרישער ויצחק ריינהאלד מברכים במז"ט
 את ידירם מר דוב מהאלער ביסלא לארוסו.
 מקרב לבנו נכרך ברגשי אהבה וידידות את
 ידידנו מר אייזיק וויענער פה לארוסו עם מ' שרה
 אבענד באולאנוב במז"ט.
 אלימלך האַפּטמאן, אליעזר ראָטהמאן — פרוכניק.
 בלב מלא רגשי גיל ואהבה נכרך במז"ט את רענו
 המושלם מר יצחק ענגלבערג לחתונתו עם בת הג'
 מו"ה שלמה גערשטנער באשפיצין.
 מאיר העלצער, שמעון ראב — ס' ווישניא.
 ממעמקי לבני הנני מברך במז"ט את ב"ד היקר
 מר יצחק ענגלבערג פה לחתונתו. מז"ט להוריו.
 משה ליברמן — ס' ווישניא.
 ברגשי אהבה וידידות הנני מברך את מר משה
 גערנער לחתונתו עם מ' רחל גילדנער בקאלוש במז"ט.
 נתן האבער — מיקוליטשין.
 אתכבד ואתענג לכרך במז"ט את רעי רם המעלה
 מר משה ענגלארד משה ליום אפריונו עם בת הה"צ
 מאה"ג מו"ה מאיר ראפאפורט ראב"ד בקראקא.
 ברוך גרים — פשווארסק.
 כוס של ברכה אשא במז"ט לקשר של צדיקים
 לידידי החריף ובמי מאד נעלה מו"ה ישעי' אשר יאָלעש
 בן כבוד האדמו"ר הגאון הצדיק הראב"ד סטרי ומלפנים
 אב"ד דפה לארוסו עם בת הרב הגה"צ מו"ה מנשה
 אייכענשטיין שלימ"א מרישא.
 אברהם מרדכי שייר — מאשצ'יסקא.
 כרוב גיל ואהבה אברך במז"ט את בת דודתי
 שרה אבענד מפה לארוסו עם מ. אייזיק וויענער מן
 פראכניק. בראנדיל שליין — אולאנאו.

רבנו יונה גרונדי הוא מגדולי קדמונינו הספרדים
 ונדע בתדושו על הריף וכפירושו על מס' אבות
 ויותר בספרו שערי תשובה. ככל ספריו כן גם פירושו
 על משלי בניו על ההגיון הכריא. אין כו ריה דרשה,
 אלא פשוטו של מקרא ככל פירושי הקדמונים ולפעמים
 הוא מאיר עינים בפירוש חדש, שלא שערוהו מכארים
 אחרים. ואף כשהוא מכאר פסוק פשוט הוא מרחיב
 את המוסר שבו ומקרבנו אל השכל ומגלה בו פנים
 חדשות שלא נראו בהתבוננות ראשונה. ראוי הספר שיקראו
 בו כל חובבי המקרא. המו"ל מכאר בהקדמתו הארוכה
 את ערך המחבר ויחוסו להכמי דורו ולהרמכים, את
 שימתו בלמוד התורה ובדרכי המוסר. ראוי היה הספר
 להוציא לאור. אוצר יקר הוא בספרותנו.
 ש. מ. ל.

אחרונות.

אחרי נעילת הגליון באתנו השמועה המחרדה
 כי ביום ב' שבוע זה נפטר בפראנקפורט ע"צ מאין
 הסופר העברי הנודע שאול פינחס ראבינוביטש
 (שפ"ד) בן ששים וחמש שנה אחרי מהלה קשה, שארכה
 כהדש ימים. עודנו מתאבלים על מות גדולי סופרינו
 העברים ליליענבלום ולעווינסקי והנה גם זה נעדר.
 אשר כמוהם כמוהו עבד עבודת תהיתנו הלאומית לא
 רק בעטו, כי-אם גם בפעל. ככל הקונגרסים והועידות
 הציוניים הראשונים לא נפקד מקומו ובספרות העברית
 היה אחד מן הראשונים והנאמנים. שם עולם קנה לו
 בתרגומו את תולדות היהודים של גרין והעשיר ספרותנו
 בחבור ענקי שאין כמוהו. תנצב"ה.

אליעזר קראַמער זלדה עפשטיין
 מאורשים במרחשון תרע"א מלוסמע

כמה פסוקים קשים חשף לפנינו בקראנו בספר הזה
 אנוסים או להודות, כי אמנם גישנו עד כה באפלה.
 כמו ענן היה פרוש עד כה על לשון המקרא ומה
 שידענו ממנה היה רק כמביט בעד זכוכית כהה.
 והמחבר העביר רוח עזה והענן כלה והזכוכית נתבהרה
 וזהר לשון המקרא נגלה במהרתו ועינינו ארו. ויותר
 מזה פעל המחבר. הוא מוכיח, כי לחיל בדרשותיהם
 ובדיוקיהם היו הכללים האלה גלויים וידועים ועליהם
 בנו חקירותיהם כהלכה בהגיון ברור. ראוי המחבר לעבוד
 במקצוע הזה, כי גדול כחו בחמירת לשון המקרא וכדאי
 היה, שיעזבו יודעי שפתנו את משפטים הקדום ע"ד
 למוד התנ"ך וישוכו להגות בו ע"פ כללי הספר הזה
 ויתנו היכלת ביד מהכרו להמשיך הוצאתו. כי ברכה בו.
 שיר השירים אשר לשלמה ערוך בתור אפרטה
 בשתי מערכות, שהן ארבע תמונות על ידי יעקב
 עלה-ישושנים. הוצאת "התקוה" ברלין.

שיר השירים אינו מן הספרים הקשים שבתנ"ך,
 אבל בצורתו וחלוקתו הטכנית נבוכו המפרשים וגם
 החוקרים החדשים. כבר שערו גם אחרים, כי שיהיש
 הוא חזיון דרמי, אך נלאו לחלקו והוצרכו להוסיף
 ולגרוע והמחבר הצליח למצוא את המפתח ומסרו לנו
 בצורתו הנכונה באופן שכל רואה מוכרח להודות, כי
 זאת היתה כונת המחבר. המחבר לא הוסיף ולא גרע
 ולא שנה, אלא חלק את הספר וצין מי הם המדברים
 ובאיזה מעמד היו. הספר שה"ש קבל כזה חן נוסף
 וכלו מובן וברור.

פירוש על משלי לרבנו יונה גרונדי. הוציא
 לאור בפעם הראשונה ע"פ כתב יד אקספרד עם מבוא
 על קורות ימי חי המחבר והערות ומראה מקומות
 אברהם לאָווענטהאל רב בהמבורג יאקטב גדול 182
 עמוד.

Newyorker Germania

Lebensversicherungsgesellschaft.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905	539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilans Ende 1905	176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905	30,748.986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz	K. 2,215.336.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende	11,718.647.—
	13,934.003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

- 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres;
- 2) die Polizen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält;
- 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keine besonderen Prämien;
- 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen;
- 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polize frei verfügen, gemäss der in der Polize ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien:

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigsten Bedingungen gesucht.

אנציקלופדיא עברית לכל מקצועות
 תורת ישראל, ספרותו ודברי ימיו בעשרה
 כרכים.
 ספר נחוץ לכל הרבנים, הסופרים
 המשכילים ולכל בן תורה והוגה בחכמת
 ישראל.
 יצא לאור הכרך הרביעי, המכיל את
 הערכים מן האותיות ד' ח' ו' ז' ח'.
 מחירו אצל המו"ל 3 דולרים-15 כתרם
 יהמשלם ע"י "המצפה" יקבלו מאמריקה
 חפשי בעד 12 כתרם מכורך.

"הפרחים"
 העורך והמו"ל י. ב. לבנר
 שבועון מצויר לבני הבעורים
 שנה שלישית
 מחירו לשנה 5 רובל, כחול עוד 60 ק,
 ובערך זה לרבע ולחצי שנה.
 Lugansk (Russie)
 Red. „Haprochim“.

תולדות תנאים ואמוראים

יצא לאור ספר
 אלף ושלש מאות עמודים גדולים, יכיל בקרבו קורות ימי חי רבותינו הנזכרים
 בשים בכלי, וכל המפרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבורא, דברי ימי
 חייהם, ושמתם, אבותיהם ובי"ב. סדר למודם, רבותיהם, חבריהם ותלמידיהם ותקנותיהם
 וכל המאורעות והקורות בימי חייהם מסודר ע"פ א"ב עם כאורים והגהות ונרסאות
 יקרות. — מחיר כל השלשה חלקים באנגליא 106 (מכורך 136, רגל מכורך
 20/- באשכנז 12 מארק (מכורך 15 מארק) בצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן
 רומניא 14 פראנק או כתרם באמריקא קאנאדא 3 דאלאר, נאכנאדהמע אין באנגליא
 גם יצא לאור הספר המפורסם **אגרת רבינו שרירא גאון** עם באור יקר
 בשם **פתשגן הכתב**, מחולק בפעם הראשונה לשלשה חלקים ופרקים.
 מחיר הספר באנגליא 216 (רגל מכורך 5 שילינג), 250 מארק, 1 רויכ 3 כתרם,
 הכל עם המשלח. מאת הרחי"ג ר' **אהרן הימן** בעל המחבר ספר בית ועד לחכמים.
 מחיר הספר בית ועד לחכמים 4, 5 מארי, 6 פראנק, 2 רויכ 1/4 דאלאר.
 למוכרי ספרים הקונים לפחות 10 עקסעמפ. נתן ראבאט. — אדרעסע להמחבר:
 Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England.
 למחברים אל ישלחו את ספריהם כחליפין, אלא ישלחו כרטיס כפול ויקבלו תשובה.

תורה גליליה
 כוח אנתו מכינים תורה מעומק לבני למר
 צ"ה ה"ר ש"י ז"ל בעל בית הירושלמי-אשכנז
 (האמצע) כולל דמות רעשאל מספר 9
 שער השער
 והמקור השלשון לתחנת בני יום ה' א"ר א"י
 ומהמקור השלשון לתחנת בני יום ה' א"ר א"י
 כראוי ונאות עשוי ל"ה אולם
 1910
 הודעה וכתרת הכשר כפולא סוכן השירה
 וכוח אנתו נותנים לי ת"ח
 פנחס שאבא
 ממשלת הרוסיה
 יעקב לוראויטין
 וויאניע סוראט
 אשכנזיאלע

מהות המוסר
 מאת ישראל סירקיס
 המחבר העברי הזה סלל דרך חדשה
 בפילוסופיה והוא מגלה תעלומות חכמה
 במסתרי נפש האדם. הוא הופש כל רזי
 הסכות, שגרמו את הדעות המוסכמות
 תורת המוסר של סדר החברה. הוא
 מהפך את כל השקרים המוסכמים ומעמידם
 על אמתתם. קורא לכלל אנשי בשמו
 האמתי ומראה מקורו. המחבר הוא פילוסוף
 עמקן וככ"ז בעל סגנון פשוט ומובן לכל.
 כל פרק ופרק הוא מגלה המון אמתיות,
 מפלאיות ומחכימות. ספר כזה לא נכתב
 תתוכנו זה מאות בשנים. המכר באוסטריא
 במסר להמצפה.
 מחירו 1.40 כתרם עם פרטא ע"י
 אדמיניסטרציא של "המצפה".

האטעל וועסטוראציאן כשר
לבע"ב יהודים של
שלום אהרן ראזענטאל
בלבוב, רחוב רועניצקא 13
מעלעפאן נ"ו 1314

ההוצאה החדשה והגדולה של הספר
בעברית, יהודית וגרמנית
מכילה 90 שירים.

שירי ציון

מחירו כעת 60 הדר.
על ניר מהודר וכתר.
שירי ציון העברים 30
כסף מראש גם במרקאות. הכתבת להמו"ל

M. HUBNER, Nadwórna Galizien.
Wundervolles für Bruchleidende!

K. k. patentirtes
(Patentnummer 41589)
Radikal abhülliches Bruchband.
Kleinste Dimension, geringstes Ge-
wicht, ohne Feder oder Metall,
schmerzlos, ohne Druck wirkend.
Anfragen mit Retourporto an:
M. KANTROWICZ, PODGÓRZE,
Galizien.

סדר עולם זוטא

עם סדר תנאים ואמוראים הישלים עפ"י
כתבי ט"ז פרקים. עם מבוא הערות
ותקונים. מאת
מנשה גראס בערג מטרעסמינא
מחירו עם המשלח 5 K. ממחברים ומו"ם
אקה את ספריהם בחלוף.

M. GROSBURG. 36 Rutland Str.
Stepney. LONDON,
E. England.

הדשה בציונות

מנגינות בלית הפסנתר
15 הוצאות (בנות 1-4 שירים) לשיד
ציון שונים בעברית, יהודית וגרמנית
מעבדות ע"י הפרופסור צ. אהרליך.

- 1 על מות הרצל II שושנה
- 2 משאת נפשי II יונה הומיה III אל טל
- 3 בשדמות בית לחם II נס ציונה III שירת-אסור
- 4 אם אשכחך II שיר עדיש I III שיר עדיש I
- 5 האם בעקנין II אלף-בית
- 6 די זעהנוכט
- 7 Fern im Osten II, Wacht auf I III פאשפארט
- 8 התקוה Die Zeder II, III די שבועה IV די ירושע פרייהויט
- 9 Kennst du das Land II, Auf mein Volk I
- 10 צו הצרעל טודט (8 גרויסע זייטן)
- 11 הנוכח ליכט II גלות-מאָרש
- 12 ציון (פרוג) II הצות
- 13 פערדוועלקט II סיווגט זיך ניט
- 14 נחמו עדים II נטשו צללים
- 15 אין זיון האגד II פרויהויג.

מחיר כל הוצאה 1 כתר גם במרקאות
פרוישקט לכל דורש—הכתבת להמו"ל
M. HUBNER, Nadwórna Galizien.

לתקון ספרים

בבית מסחרי הגדול נמכרים
קונטרסים בודדים מכל הש"ס
דפוס ראם בוויילנא. סכל מסכת אוכל למכור את
עשרת הקונטרסים הראשונים. כל אחד מהזק
די דפיס, מחיר כל קונטרם עשרים העלער
סלכד הפארטאן, בן יש לי בבית מסחרי הגדול
כל מיני ספרים מכל הדפוסים. הכל בכריכות
טובות והזקות למיניהם. קונים פרסים ומ"ם יפנו
נא אלי בריושותיהם. ואפלא הפסע על צד היותך
טוב. גם נמצא אצלי, בריוונט שאפלעדער בשביל
כורכי ספרים. מחיר קילוגרם 6.50 כתר

SALOMON NEUMANN
Buchhandlung Tarnow
Wyd.: Naftali Hof
S. M. Laser
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie.
Bozego Ciała 22.

כשרה וערכווארען פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען ועלכווארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איז
לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען אינגערניטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ה. ו.

אונד ערציגט נור פרימא-ווארע
בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER
Engros & Endetail
Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלפעטרטער דער גראמאפאן אקציען - געזעלשאפט
מיט סאדקע, שרייב ענדער ענגעלי
גרעסטעס לאגער פאלישער, דייטשער, העברעאישער אונד
יודישער פלאטען מיט סאדקע, ג. נ. ג. ל.
20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער
שטעטס אם לאגער
לעפערט אונד ווערקשטעטע אס ארטע בעסטע אומטויש-
בעדינגונגען. — פרויקטארלאָגע גראמאפאן אינד פראנקא.

לעבער, מעלעפאן II 2033
אקוי, מעלעפאן 461

10 Kronen fällig!

kann jedermann auf leichte Weise
verdienen. Senden Sie Ihre Adresse
nur auf einer Postkarte an die Firma
Jak. König, Wien VII/3 - Postamt 63

מיכטיגע סאָרדע
פלאץ פערטרעטער

געגען האָט פראַוויזאָנען ווערען געזוכט.
Niederländische Lebensversicherungs-
Gesellschaft, Sub-Direction in Lemberg
Löbel Taubes.

M. Gutwirth, Krakau
MOSTOWA 3.
liefert Knochenmehl und
Thomasmehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
Preisen.

לעזען אונד מערקען.

דיא דענקבאר בעסטען שאנצען צור ערלאנגונג איינער היידאטס-אויס-
שטאטונג לויט גרעסע דער זיך פערטעהרענדען מיטגליעדערצאהל, ביעטעט דער

Wohlfahrtsverein z. Heiratsausstattung jüd. Mädchen in Tarnów

דערזעלבע האט וואָהרענד דער קורצען צייט זינעס פּעשטאנדעס צירקא 20.000
קראנען אויף היידאטסאויסשטאטונג בעצאהל. עט צור זיכערונג דער היידאטס-
אויסשטאטונג לאַנגערצאהלענדער מיטגליעדער איינען איינען פאַנד געגרינדעט.
אויף וואונש ווערען פאן דער קאנצלייאַ בערנהארדינעראססע א
אויסקיפּטע אונד דרוקסארטען ערטיילט.

האטעל ציפּפער, לעמבערג

HOTEL ZIPPER LEMBERG

vormals

Hotel u. Restauration MAJER KATZ, Rajfana 9.

Telefon Nr. 889.

האכסניא ובית המרוח של ה' מאיר קאטיץ ז"ל
בלבוב, ברחוב רייטאנא 9

הגודעים זה 40 שנה בכל תפוצות ישראל, מתנהלים גם עתה תחת אותה ההנהלה
עצמה של השנים הקודמות, כיתרון הכשר אף למחרתי מן המהדרין; ועוד יתרה
נעשה כי כל החררים תקנו מחדש ונערכו כמובן מעם ודעת ובנקיון עצום מתאימים
לצרכי החיים, כמאור אלקטרי, גם בחדרים מיוחדים לרחצה וכלל הקומפורט הדרוש
לרוח העת, ונחת שלהני מלא דשן, גם סניף מיוחד לכאכלי הלכ נערך על ידי
ברחוב סטאניסלאוו 4 מול האכסניא שלי במאכלים ערכים לחך, למען השיבוע
רצון את כל החרשים לשכני

צבי הירש ציפּפער.

מכתבי הוראה נרפסים

הריני ונתכזב להודיע, כי ונכתבי
הוראתי לספה העזרית, סכזר
הקפיקו להתפסקט צעולס וזכזכ
לנהדורות רבות, חפסקר עתה לתזעין
צטפת הוראה יהודית גם כדפסיס.
זאשככזית חין כי לע"ע חלל
אויטוגראפסיס.

ונכתבי הוראתי נותנים לכל אחד
את האפשרות, לקבל לו את הספה
העזרית על צריה צונן קלר וזהוללות
ונעטות. ונחיר קוונפלט סלס של
ל"צ הונכתזיס לנפרט רק 26 K.
פרוסקט ונפרט הנני סולח חנס.
ונכתז לדרוגונח כתר וסלספה הי
S. WAŁKOWSKI KRAKAU
Postfach 119 (Miodowa 16)

גענזע-פעטט.

ראחעס אונד געקאנטעס פּערזענדעט
כשר מעגליך פרישעס לפסה
Juda Zins, Husiatyn, (Galizien)
פרייזע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים
מבערזאן, מפרעמיסלא ומסטרי זענדע אויף
פּערלאנגען.

**ספרים יקרים
בחי הגם**

באשר בדעתי לצאת מן מסחר ספרים
ישנים, ע"כ הדפסתי זה עתה רשימת
ספרים ישנים ישבית מסחרי והורדת
מהיום כמעט עד החצי ממחיר הקודם וכל
הקודם זכה. הרשימה תישלח הפשי לכל
דורש.

J. LIPSCHUTZ

1 Finch st, Brick Lane, London, E.

טיכטיגסטער

האנדעלס-אונטערריכט

איך ערטיילע אינטערריכט אין איינפאכער
אונד האַפּטלעכער בוכהאלטעריי, אין וועסעל
אונד האנדעלסקונרע, קויפּמאַנישעס רעכנען, באַנק-
וועזען און באַנקרעכנען, האנדעלקאָרעספּאַנדענין,
גרינדליכען אונטערריכט אין העברעאישער, דייטשער
און פראַנצאָזישער שפראַכע זאָווי אין עספּראַנטאָ
אונד סענעגראַפיע. דער אונטערריכט איז גער-
טיילט אין צוויי קורזען, יעדער קורז א 6 מאָנאַט-
טע. נאך יעדעס קורז שטעללע איך מיינע שילער
צור פּרוּפּונג אויף דער האנדעלסאקאדעמיע אין
לעמבערג צו.

איך נעמע איינפאָרטיג שילער אין
פּענסיאָן אויף צופּרייענעהייט נאראַטירט.

M. WUNDERMANN, STRYJ

k. k. Gerichtl. Sachverständiger
in Waren u. Bankbuchung.

כה דהתרא עדיף!

כל ההפץ לגלה הזקן בהתר ולא באסור
יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELLENT

כשמו כן הוא, טוב ויפה וריחו נעים ומזייל
לגלוח הזקן כרגעים אחדים עצהו"ש. הירא
דבר ה' יוצא בזה ידי הובת המקום וי"ח
הכריות. מחיר תכה אחת כתר וחצי. שתי
תבות שני כתר וחצי. ע"י נאכנאהמע
לא ישולה. כתובתי עתה.

MOSES KATZ

JERUSALEM, Palästina,

Poste restante

לפנים היה מושבי בלנדון.